

VESTNIK VOZ
VOZ VESTNIK
SLOVENS
DOMOB
VESTNIK
DOMOB
SLOVENS
VESTNIK VOZ
VOZ VESTNIK

VESTNIK SLOVENSКИH DOMOBANCEV IN DRUGIH RODOLJUBOV je glasilo svobodnjakov vključenih v ZDSPB. — Izdaja ga konzorcij, Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, suc. 7, Buenos Aires.

VESTNIK — VOCERO es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Edición y redacción: Ramón Falcón 4158, 1407 - Buenos Aires. Director y Editor responsable: Rudi Bras.

VESTNIK — VOCERO is the voice of slovenian anticommunist veterans. Ovitek: Aleš Gošar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 - Buenos Aires, Argentina.

— o —

DENARNA NAKAZILA za naročnino in za „Tiskovni sklad Karla Mauserja“ pošiljajte na ime **VESTNIK**, na zgoraj napisani naslov uprave.

— o —

V S E B I N A :

Reclamo a Ronald Reagan de diputados argentinos	217
Iz zgodb rdečega imperija (V) — (L. M.)	218
Papeži in fatimska skrivnost (21) — Ludovik Ceglar	221
Albanska revolucija	224
Kristjan danes — izzivi in odzivi (Stane Gabrovec)	225
Celovski Zvon, september 1987 (ZU)	237
Poitalijančeni priimki naših Primorcev	241
Borba za Trst (ZU)	243
Za samostojno Slovensko škofovsko konferenco	244
F. D. R. v letu pred svojo smrtjo (ZU)	247
S puško nad mater božjo (iz „Nedelje“)	III

VESTNIK VOJNERO

SLOVENSKIH DOMOBANCEV IN DRUGIH RODOLJUBOV

AÑO XXXVIII

DECEMBER 1987

Reclamo a Ronald Reagan de diputados argentinos

Diputados intransigentes, radicales, peronistas, de la democracia Cristiana y del Movimiento Popular Neuquino dirigieron una carta al presidente de los Estados Unidos, Ronald Reagan, en la cual al expresarle su "preocupación" por la situación centroamericana, le reclaman que "suspenda en forma definitiva la ayuda a los grupos armados somocistas", así llamados "contras", que combaten al régimen antidemocrático y comunista en Nicaragua.

Asimismo, le transmiten al jefe del Estado norteamericano su "apoyo" a las gestiones que realizan los países signatarios del Acuerdo de Esquipulas II para alcanzar la paz en América Central.

Suscriben la nota —enviada con copia al presidente de la Cámara de Representantes de los Estados Unidos, Jim Wright, los diputados radicales Santiago López, Roberto Samartino, Jorge Yunes, Lucía Alberti, Ricardo Cornaglia, Hugo Piucill, José Alberto Furque, Ricardo Daud, Dolores Díaz de Agüero y Horacio Huarte.

Por el peronismo, lo hicieron José Luis Manzano, Roberto Digón, Olga Riutort de Flores, Roberto García, Eduardo Vaca, Florencio Carranza, Héctor Massini, Eugenio Lestelle, Hugo Mulqui y Oscar Lamberto.

Por el Partido Intransigente —autor de la iniciativa— firman Oscar Alende, Miguel Monserrat, José Pedro Aramburu y Raúl Rabanaque Caballero.

Angel Bruno lo hizo por la democracia Cristiana y Osvaldo Pellín por el Movimiento Popular Neuquino.

(10-10-87)

Iz zgodb rdečega imperija (V)

Soočenje carske Rusije in Sovjetske zveze.

Rdeča bajka

Rdeči imperij se vzdiguje na krvi in laži. Marksizem si je vzdela logo prestvarjati resničnost. Zaveda pa se, da je to nemogoče, ako ne preseka tradicije, in da je potrebno preteklost očrniti, da bi se tako revolucija in nasilno vladanje nad narodom prikazala kot odrešenje in svetla pot v prihodnost. Komunistična propaganda ima zato veliko dela. In to delo prinaša uspehe doma in zunaj. Koliko pa je ljudi, ki bi študirali npr. rusko zgodovino, da bi vsaki propagandni trditvi postavili nasproti zgodovinska dejstva?

V rdeči propagandi ima važno mesto trditev, da živi ljudstvo pod komunizmom, pa naj bo ta še tako grozovit, bolje kot pred letom 1917; da je bila Rusija pred boljševiškim odrešenjem zaostala dežela, ki jo je strahovalo politično nasilje in ugonabljal gospodarski zastoj. Ta bajka je za kremelske mogotce silno dragocena. Tako se bleščiijo sovjetski dosežki v primerjavi s temno carsko Rusijo; tako dobe razlago komunistične polomije in grdobije: lakota, koncentracijska taborišča, teror, kot dediščina prejšnje vladavine. Sovjeti so dosegli veliko zmago, ko je svet spremljal njihovo mračno podobo ruske zgodovine. Priznati je treba, da je bila Rusija pod carji država z nizko življenjsko vršino, s tajno policijo, s cenzuro, z izganjanjem v Sibirijo, s pogromi. V slabi luči jo je slikala književnost, so jo slikali liberalci in revolucionarji doma in v emigraciji. Podobi se da očitati enostranost in pretiravanje. Ako primerjamo položaj v preteklosti s sedanjim, zlahka uvidimo, da je bil stari red mnogo boljši od komunističnega. Duhovno, нравno, umsko, politično osrednje pred l. 1917 je bilo mnogo bolj zdravo in obetajoče, kot je v Sovjetski zvezi. Zlo in krivice so prej bile spoznane kot take in jim je bilo mogoče ugovarjati, se proti njim bojevati in se za to organizirati. Pod komunizmom tega ni.

Pravne zadeve

Pod carji sta bila simbola preganjanja političnih oporečnikov in revolucionarjev Ohrana (varnostna policija) in Sibirija. V primerjavi s komunističnim terorjem izgubita velik del zlosti.

Ohrana je imela ok. 5.000 agentov in nekaj tisoč obveščevalcev in vojunov. Sovjetske naslednice (Čeka, GPU, NKVD...) delujejo z 2 milijonoma agentov, milijoni skritih obveščevalcev in lastno uniformirano policijo.

V desetletju 1906-1916 je bilo po vstaji l. 1905 največ zapornikov. Zloglasni vodja sovjetskega „prava“ Andrej Višinski navaja za leto 1913 32.000 obsojencev na prisilno delo (katorgo); v število so vključeni navadni kriminalci. Vse te bi mogli namestiti v enem sovjetskih prisilnih taborišč. V Sibirijo in druge pokrajine je bilo med 1900 in 1916 poslanih ok. 50.000 kaznjencev.

Primerjava s sovjetskimi taborišči pokaže velikansko razliko v številu in v obravnavanju kaznjencev. Upoštevati je, da si je Rusija l. 1864 dala sodni sistem, ki je bil boljši od večine veljajočih na Zahodu. Smrtna kazen je bila odpravljena že l. 1741 — razen za umor članov dinastije. Po pojavu revolucionarnih teroristov in umoru Aleksandra II. l. 1881 je bila vpeljana za politične umore sploh. Sicer pa je bilo preganjanje političnih zločinov neprimerno milejše kot pod sovjeti. Razprave so bile javne, o njih je poročal tisk. Preiskave dejanskega stanja so bile vestne; obtožence so branili najboljši odvetniki. Obtoženci so po navadi ponosno priznali resnico — me pa, da bi kot pod komunisti priznavali vsiljene neresnice. Pravnih zlorab — mučenja, jemanja talcev, uprizarjanja po oblasti režiranih javnih procesov, primoranja sorodnikov za pričevanje, administrativnih obsodb — ni bilo. Za Aleksandra II. (1855-81) je bil usmrčen edino atentator na carja. Po atentatu so revolucionarji začeli uporabljati bombe. Sodišča so v 27 letih obsodila na smrt 114 atentatorjev. Najbolj pa se je sprostil „beli teror“ po vstaji l. 1905. Naslednjega leta je bilo 1199 justificiranih, l. 1911 jih je bilo 73, l. 1912 126. Proti tem obsodbam je protestiral ves svet. Dejstvo pa je, da vse žrtve „belega terorja“ ne dosegajo števila žrtev enomesečnega terorja. In žrtve belega terorja so bile po večini hudodelci, medtem ko rdeči teror ubija najboljše državljane.

Politični obsojenci so imeli v primerjavi z obsojenci pod komunizmom naravnost prijetno življenje. Za mnoge je bilo izgnanstvo čas branja, pisanja, celo politične agitacije. Lenin je v Sibiriji napisal „Razvoj kapitalizma v Rusiji“. Pregnanci so običajno živeli skupaj z družinami, dopisovanje je bilo prosto. Tisti, ki so imeli denar, so se radi zabavali z lovom — tako npr. Lenin, Trocki, Stalin — ribolovom ali športom.

Razmeroma malo „političnih“ je bilo obsojenih na delo v taboriščih. Najboljši opis tega življenja so Dostojevskega Zapiski z mrtvega doma (1862). Sto let kasneje je prvič v Rusiji izšel opis sovjetskega delovnega taborišča: En dan v življenju Ivana Denišoviča, delo takratnega taboriščnika Aleksandra Solženicina. Podobnosti in razlike obeh je analiziral Mihael Mihajlov (Zagreb 1964). Končna sodba se glasi: „V primerjavi z razmerami 20. stoletja se zde mnoge plati najstrožjega sibirskega taborišča v 19. stoletju idilčne.“ Življenje v sovjetskih gulagih je pravi prekel.

Tisk pod carji ni bil svoboden, kakor to pojmuje liberalna demokracija, vendar so imele opozicijske skupine svoje časnike. Številni satirični listi so napadali vlado.

Za družbeno šolanje ljudstva sta sto let pred boljševiškim udarom imeli zasluge dve ustanovi: zemstvo (krajevne in pokrajinske uprave) je ljudi učilo samouprave in prispevalo lepe uspehe v tvarnih izboljšavah; mir (kmečka občina) je veliko storil za podeželsko ljudstvo.

Izobrazba

Stara Rusija nikakor ni bila v intelektualnem pogledu puščava. Res je bilo pred l. 1917 ok. 40% nepismenih, a l. 1910 je bil razglašen zakon o

obveznem šolanju, tako da bi brez vojske in revolucije država dosegla v enem ali dveh desetletjih vršino zahodne Evrope. Univerz je Rusija imela l. 1913 več kot Anglija, Francija ali Nemčija. Bile so na visoki stopnji in niso bile zgolj za bogate: nad tretjino študentov ni mogla plačevati šolnine in so jih podpirale država in zasebne ustanove. Univerze so imele avtonomijo in na njih je vladalo svobodno raziskovanje.

Ruska inteligenca je bila nekaka umska aristokracija. O njej piše Kelen Izvolska („Duša Rusije“), da je bila „nekaj več kot kulturna elita; primerjali so jo s cerkvenimi redovi, ker je bila stroga, asketična in nekoristoljubna. Njenim predstavnikom ni bilo dovolj pridigati nauke, šlo jim je za njih uresničenje.“

Misleci in pisatelji niso imeli lahkega položaja. Niso se pa nikdar dali ustrahovati. V državo so imele ideje zunanjega sveta prost vstop. Primer: prvi prevod Marxovega Kapitala je izšel l. 1872, 14 let preden je izšel v Angliji.

V književnosti, umetnostih in znanostih je bilo veliko število svetovno pomembnih ustvarjalcev. Vse to ni moglo zrasti v puščavi. Silen razvoj narodne kulture je bil mogoč zaradi psihološke svobode v stalnem odporu proti absolutizmu.

Gospodarstvo

Propagandna laž je, da je pred boljševisko industrializacijo ruska država bila „pustoje mjesto“ (Stalinov izraz). V resnici je rusko gospodarstvo bilo že več desetletij pred 1. svetovno vojsko v silnem vzponu. Revolucija in boljševiski državni udar nista prišla na koncu dolge dobe mrtvila in prepadanja, marveč po več ko polstoletnem izredno naglem in vsestranskem gospodarskem. Poljedelstvo je navzlic tehnični zaostalosti od konca 19. stoletja močno raslo. Povprečni letni odstotki industrijske proizvodnje so bili že v 80 letih, posebej pav letih 1900-13 višji od odstotkov v Združenih državah, Britaniji in Nemčiji. Industrijska proizvodnja je med 1912-1913 narasla za 19,1%, kar je blizu letni postavki prve petletke ter prekaša proizvodnjo vseh naslednjih let. Izven poljedelstva je bilo zaposlenih nad 4,5 milijona ljudi. Prava ironija je, da je sam Lenin l. 1899 v knjigi o ruskem kapitalizmu poudaril hitrost tedanje „tehnične revolucije“. Njegove statistike so dokazovale, da se je v Rusiji brže razvijala kot v ostali Evropi. Ni dvoma, da bi prav tako pospešeno napredovala industrializacija brez revolucije, skrajnega izkoriščanja delavcev in množičnih umorov pod sovjeti. Tik pred 1. svetovno vojsko je odlični francoski ekonomist Edmond Théry v knjig „Preobrazba Rusija“ prišel do sklepa, da bo Rusija sredi stoletja prehitela vse evropske države.

V desetletju med rusko-japonsko vojsko (1905) in izbruhom 1. svetovne vojske (1914) se je industrijska proizvodnja podvojila. Številni ruski proizvodi so šli zaradi izvrstne kakovosti po vsem svetu: lokomotive in vagoni, avtomobili, motocikli in kolesa. Ruska letalska znanost in industrija pred l. 1914 sta bili na višini severnoameriških.

Delavstvo

Naraščajoče delavske množice niso bili izrabljani državni roboti, kot so v SSSR danes. Delavci so se odlikovali po zavesti lastnih pravic in moči. Stavke niso bile redke.

Zakon z dne 1. junija 1882 je prepovedal tovarniško delo za otroke pod 12 leti, za mladostnike pa je omejil urnik na 2-krat po štiri ure. (V Franciji je tedaj zakon dopuščal za otroke 12-urni delavnik). Pred ostalim svetom je bila Rusija po poljedelskih kreditnih kooperativah; l. 1914 je bilo vanje včlanjenih 10 milijonov kmetov. V konsumnih zadrugah je bilo nad 6 milijonov članov.

Iz absolutizma v skrajno tiranijo

Caraska Rusija je resnično bila zrela za spremembo. Razvoj sta zavirala absolutizem in centralizirana birokracija. Potrebno je bilo prečistiti pot za sprostitev latentnih dinamičnih sil. To so spoznali ruski ekonomisti in mnogi politiki. Na nesrečo pa pot z boljševiškim udarom in komunistično vladavino ni bila počiščena, temveč uničena: državo je zasužnjil hujši absolutizem in še bolj centralizirana birokracija.

Ludovik Ceglar

Papež in fatimska skrivnost (21)

MARIJINO SPOROČILO SVETU (19)

12. BOG BO KAZNOVAL SVET Z VOJSKO

(Nadaljevanje)

D u h o v n i k i n a H r v a š k e m

33. Treba je omeniti tudi trpljenje slovenskih duhovnikov na Hrvaškem, zlasti v Jasenovcu, ki leži ob izlivu Une v Savo. Ustaši so tam razdejali veliko pravoslavno cerkev in postavili veliko uničevalno taborišče, v katerem je bilo ubitih več desetisočev (govorijo tudi o stotisočih) ljudi, v glavnem pravoslavni Slovci in bosanski Vlahovi, pa tudi nekaj Judovi in Hrvatovi ter osem slovenskih duhovnikov, ki so jih Nemci izselili na Hrvaško.

Prvi je bil Rihar Franc, rojen l. 1909 na Dobrovi pri Ljubljani in posvečen l. 1934 v Zagrebu. Bil je ubit, ker ni hotel peti Tedeuma za 10. april, obletnico ustanovitve NDH (KG 84, 35, 1). V taborišču Jasenovcu so ga potokli s kladivom, vrgli v Savo in privezali nanj napis: Sretan put za Beograd (OU 56, 5). Zgodilo se je to pred 20. 9. 1942.

Šest je bilo mariborskih duhovnikov: Sem Jakob, r. 1908, kaplan pri Sv. Barbari v Halozah, je po mučenju umrl 20. 9. 1942 (GSDD 81, 2, 53).

Drugi štirje in en član križniškega reda so bili ubiti 18. 10. 1942.

Grobler Franc, r. 1892, župnik pri Sv. Barbari v Halozah; Kač Franc, r. 1907, kaplan v Polzeli; Kodrič Janez, r. 1897, župnik v Pišceh; Rančigaj Janez, r. 1893, župnik v Sv. Petru pod Sv. gorami, in p. Anzeln Polak, KR, r. 1893, župnik pri sv. Miklavžu.

Opravljeni so morali težko delo, pri čemer so naglo slabeli. Najstarejši med njimi, Rantaša, je hudo zbolel in bil premeščen v ambulanto in si je tako rešil življenje. Drugi so delali naprej, dokler jih niso s skupino 800 jetnikov brez verske tolažbe odpeljali prek Save na Gradino. Duhovniki so v sprevedu molili molitve za umirajoče in drugim mahali v slovo. Po bitih so bili s sekirami in noži. Groblerjevo truplo je kakor nešteto drugih plavalo po Savi. V Mačkovcu se je ustavilo tik pred cerkvijo. Slovenski duhovnik ga je prepoznal. Imel je prerezan vrat (OV 29 in 27).

Osmi žrtev ustašev, Orešnik Franc, r. 1908, kaplan pri Sv. Bolfenku v Kogu, je bil ubit 9. 1. 1945 (OV 27, 29 in GSDD 53).

Nadškof Stepinac je odločno protestiral zaradi teh likvidacij, toda bilo je prepozno. Iz dokumentov, ki jih je objavil Apostolski sedež, je razvidna ostra obsodba tega taborišča. Med drugim je kardinal zapisal: „To je sramotna rana in hudodelstvo, ki kliče v nebo po maščevanju...“ (KG 84, 28, 2 in 81, 9, 1). Kaj ko bi tisti Hrvati ki iščejo krivce za pliberško tragedijo ki so jo doživeli ob koncu vojske, premišljevali na grobu kardinala Stepinca te njegove preroške besede in s prstom pokazali na glavne krivce, ki so prelivali srbsko in slovensko kri, potlej pa bežali prek Slovenije, ki so ji ubili osem duhovnikov!

(Razumem ogorčenje pisca, vendar moramo povedati, da ni opravičila za krivce pliberške tragedije in ni moč odrekatih Hrvatom pravice, da o njej govore. — Op. ured.)

Beograjski patriarh je 2. 9. 1984 v Jasenovcu na mestu, kjer je stala stara cerkev, posvetil novo cerkev in med drugim dejal: Jasenovac naj bi bil velik in vedno zgovoren opomin, da morata biti ljubezen in sloga zakon našega prihodnjega skupnega življenja... To svetišče naj bo kraj, kjer se bo oznanjala ljubezen, o kateri govori apostol Pavel v pismu Korinčanom (KG 1984, 35, 1).

34. V jeseni 1942 so ustaši zaprli v Varaždinu še nad 30 drugih slovenskih duhovnikov. Med njimi sta bila dr. Maksimilijan Držečnik in dr. Alojzij Ostrc. Poveljnik jim je rekel: Nihče od vas se ne bo vrnil na svoje dosedanje mesto, ampak vas bomo vrgli tja, odkoder ste se pritepli, ali pa vas bomo pognali v sredino NDH, torej v roke gestapovcem ali pa v Jasenovac. Grožnja se ni spoznala, morda na posredovanje nadškofa. Vrnili so se na župnije (OV 14/15).

V Jasenovcu in Stari gradiški je bil zaprt na Hrvaško pregnani frančiškan p. Ildefonz Langerholz, rojen v Škofji Loki. Ker je pomagal slovenskim pregnancem v Vitrovici, ga je policija zasliševala, vklepala v verige in je moral odsedeti štiri leta, obdolžen partizanstva in komunizma, kakor so ga po vojski obdolžili, da je bil že pred vojsko gestapovec, usta-

ški agent, če ne celo četniški vojvoda. Pater se je ravnal po navodilu profesorja dr. Ujčiča: „Vedno se držite kánonov (cerkvenih zakonov), pa ne boste slišali kanónov!“, a je vseeno dosti trpel (DR 83, 42, 5).

Na begu pred ustaši je v Liki za tifusom umrl duhovnik Bogomil Krušič iz Celja (GSDD 81, 2, 61).

Rajhenburški opat p. Pij Novak (1899/29. 2. 1982) se je zatekel v samostan v Banjo Luko in v njem zbral še druge sobrate. A tudi tam niso bili varni. Ustaški poročnik je javno izjavil: Našli bomo ustaše, ki bodo poklali slovenske trapiste (DR 83, 3, 4 in GSDD 81, 2, 61).

B o m b a r d i r a n j a m e s t

35. Bombardiranje mest je zelo povečalo grozote druge svetovne vojske. Hitler je Angležem grozil: Mi bomo vsa angleška mesta izbrisali (Wir werden alle englische Städte ausradieren!).

Te Hitlerjeve besede so po vojski koristile koroškim Slovencem. Ko so se Nemci hudovali zaradi slovenskih oddaj na celovškem radiu in zaradi imena mesta „Celovec“ je angleški oficir po nasvetu p. Odila ploščo z gornjimi Hitlerjevimi besedami dal na slovensko oddajo in Nemci so utihnili (KMD 1973, 140/1).

Nemci so sprva angleška mesta res drobili v prah in pepel. Pozneje se je obrnilo in se jim je godilo tako, kot je napovedala Terezija Neumann: Nemčija bo zgorela v ognju in bo plen popolnega razdejanja.

Potlej, ko so Nemci strašno porušili mesta kakor Coventry v Angliji, Rotterdam in Beograd, so jim Anglosasi vračali z obrestmi.

36. Najhujše bombardiranje je doživel Dresden, eno najlepših nemških mest, imenovano tudi „Firence na Labi“.

„Britanski in ameriški bombniki so v noči od 13. na 14. 2. 1945 to mesto izbrisali. Uničenje presega vse, kar so nemška mesta trpela med vojsko. Nad tristotisoč ljudi je bilo ubitih in nad 12.000 stavb je bilo zravnanih z zemljo.“ S temi besedami se začinja pretresljivo poročilo Davida Irvinga nekemu Angležu, ki je uničenje mesta s pomočjo dokumentov natančno popisal.

V časovni razdalji treh ur je v dveh napadih priletelo nad mesto 1281 angleških bombnikov različnih vrst in z različnimi nalogami. Podnevi 14. in 15. 2. je napadlo mesto še 1113 ameriških bombnikov.

Do 20. 3. 1945 so odkopali iz razvalin 202.040 mrtvih, pretežno žensk in otrok. Odsvit ognja v gorečem mestu je bil po prvem napadu viden 200 milj daleč in je pilotom letal za drugi napad kazal smer.

Razdaljo treh ur med obema napadoma je angleški štab določil zato, da bi bilo v drugem napadu uničeno gasilno moštvo. V resnici se je komaj kateri gasilec vrnil.

Bi'o je pozimi in je lahko snežna odeja pokrivala mesto. V šolah, kinodvoranah in javnih poslopih je bilo nastanjenih od 400 do 600.000 beguncev, žensk, otrok in starih ljudi. Zaradi vročine 1200 stopinj Celzija je nastal vihar, ogenj pa je k sebi potegnil in porabil ves kisik, tako da je

največ ljudi umrlo zaradi pomanjkanja kisika in so se jim trupla skrčila na 70—80 cm.

Po vojski so se celo povzročitelji spraševali, ali je bil napad sploh potreben in niso marali prevzeti odgovornosti. Tudi Churchill ne.

Še isto leto je atomska bomba uničila življenje 71.379 oseb v mestu Hirošimi (Deutsche Zeitung, Sao Paulo 16. 2. 1985, str. 2). Časnik seveda ne govori o nemških in japonskih napadih in izzivanjih.

Med grozote druge svetovne vojske moramo uvrstiti tudi vstajo v Varšavi leta 1944. Ker so Nemci brezobzirno uničevali poljski narod in uničevali poljsko industrijo, je nastalo na Poljskem močno odporiško gibanje, ki na svetu nima primere. Odpor je dosegel višek v vstaji v jeseni 1944, ki je v nekaj dneh požrla nad četrto milijona življenj in privedla do popolnega porušenja mesta (NT 83, 38, 6).

ALBANSKA REVOLUCIJA

Po raznih angleških dokumentih vzeti iz njihovega vojnega arhiva o delovanju SOE, so prišle na dan podrobnosti o medvojni revoluciji tudi v Albaniji. Še v času pred koncem italijanske okupacije so se izcimile tri stranke: komunistična pod vodstvom Enver Hoxhe; balisti, ki so bili formalno na strani okupacijskih sil in Balli Kombettar, ilegalna desničarska organizacija. Kakšnih posebnih borb proti okupatorju ni bilo. Partizani so tako kot v Jugoslaviji do skrajnosti poveljevali nepomembne akcije in praske. Vojaško so bili proti Nemcem najbolj aktivni Angleži sami, ki so poslali kar lepo skupino svojih SOE-jevcev (Special Operations Executive) misij. Ta je izvedla tamkaj nekaj učinkovitih vojaških sabotaž. Partizani so dosegli uspeh na diplomatskem polju s tem, da so jih zavezniki priznali za vodilno borečo se stranko. Tu ima glavno zaslugo poleg Moskve in jugoslovanskih komunistov še cel kup SOE-funkcionarjev, ki so imeli v rokah vse informacije in materialno pomoč najprej iz Kaira, potem pa iz Barija. Ti angleški komunisti in špijoni so tako kot v Jugoslaviji tudi v Albaniji dosegli svoje namene. Bili so tako drzni, da so v zadnjih mesecih vojne celo prepovedali evakuacijo vplivnih Albancev, nekomunistov, v Italijo. Blokiral so celo intervencijo direktno v Londonu. Šele po intervenciji angleških agentov SOE, ki niso bili naklonjeni partizanom, pri gen. Wilsonu in H. MacMillanu, sta ta dva odločno podprla evakuacijo nasprotnikov albanske revolucije. Po tej intervenciji MacMillana bi se dalo sklepati, da ni bil kaj posebno naklonjen levičarskim revolucijam in da je na Koroškem odigral samo vlogo izvrševalca povelj, ki so prišla iz Londona. Albanski slučaj ima še dodaten žalosten epilog. Že po zmagi revolucije so Angleži na pomlad 1946 organizirali, oborožili in tajno izkrcali v Albaniji albanske kontra-revolucionarje. Vse te skupine so bile odkrite in pričakane že na obali. Izdal jih je Kim Philby, katerega so Angleži odkrili kot moskovskega špijona šele dobrih 10 let kasneje!

ZU

KRISTJAN DANES – IZZIVI IN ODZIVI

2. in 3. oktobra lani je bilo v Stični Srečanje katoliških izobražencev, na katerem je arheolog dr. Stane Gabrovšek imel predavanje z gornjim naslovom. Kot nam je znano, za širšo publiko celoten govor ni bil nikjer priobčen in je VESTNIKU v čast, da to pomanjkljivost z objavo popravi. Ured.

Živimo v času največjih sprememb. To je dejstvo, ki ga danes nihče ne taji. Te spremembe občutimo kot krizo, kot bolečo krizo, saj gre za spremembe, ki jih Evropejci občutimo kot propad evropskih, kristjani kot propad krščanskih vrednot. Pri tem gre za spremembe ne le v obrobni stvareh, ampak v bistvenih. Zajemajo sleherni vidik našega življenja, od intelektualnega, gospodarskega, socialnega, psihičnega in moralnega. „Živimo v času, katerega zgodovinski cikel se izteka“, je napisal F. Bučar v svoji odmevni knjigi *Resničnost in utvara*. Lahko jih primerjamo z največjimi prelomi v zgodovini. Npr. z začetki evropske zgodovine, to je s propadom kretske-mikenskega in začetkom grškega sveta, ali pa s propadom rimskega cesarstva v stoletjih preseljevanja.

Kulturno obdobje, katerega cikel se izteka, je Bučar označil s kar-tezijsko-newtonsko paradigmo. Med njenimi temeljnimi značilnostmi so prepričanje, da je znanstvena metoda (ta pa predvsem matematično-fizikalna) edino mogoč dostop do spoznanja, nazor, da je vesoljni mehaničen sistem, sestavljen iz osnovnih mehaničnih delcev, pogled na življenje kot na neprestano tekmo v borbi za preživetje, predvsem pa prepričanje o neomajni rasti, ki jo bomo dosegli prek ekonomskega in tehnološkega razvoja. Glavna preroka takega mišljenja sta Marx in Nietzsche. Prvi graditelj zemeljskega raja z brezrazredno družbo, ki se danes izteka v realni socializem, drugi misli o mrtvem Bogu, ki se izteka danes v popolnem človeškem absurdu. Napoveduje pa se že začetek novega obdobja. Naj kar zopet citiram Bučarja: „Še v prvi polovici našega stoletja se je rodila sodobna fizika, ki je do temeljev spremenila pogled na svet kot na mehanični sistem. Dognanja na področju psihologije, biologije, genetike, mišljenjskih procesov itd. so pokazala, da racionalni način ni edina pot do spoznanja, da ima poleg racionalno analitičnega pomembno vlogo tudi sintetično intuitivna; nova odkritja v naravi so pokazala, da ima poleg darwinističnega načela o tekmovalnosti za izbor najboljšega vsaj enako vzporedno mesto tudi načelo kooperativnosti kot pogoj za preživetje; prepričanje v neomejeno rast je temeljito ovrgla grozeča ekološka katastrofa, ki nas odločno opozarja, da si izpodkopavamo same korenine, iz katerih živimo; na matematično fizikalnih načelih zgrajene razsvetljenske institucije za vladanje in upravljanje, s katerimi živimo še danes, na načelu racionalnosti zasnovana organizacija, ki je sicer osnovno orodje, s katerim razpolagamo za obvladanje in usmerjanje tehnoloških in družbenih procesov, se

iz orodja za človeka vse bolj spreminjajo v orodje proti človeku in ga pretvarjajo v svoj objekt; redukcijonizem kot znanstvena metoda razstavljanja na temeljne sestavine in njih ponovno sestavljanje v nove konstrukcije se je kot metoda izkazala kot nezadostno, kot cilj pa nedosegljiv. Sistemski teorija, ki se je rodila iz tega spoznanja, jasno kaže, da nam je potreben tudi celosten, holističen pogled na svet, ki ga moremo razumeti le v njegovi povezanosti in soodvisnosti. Poraja se nova kulturna paradigma. Sedanje krize ne moremo torej pojmovati le kot zlo“, zaključuje to svojo misel Bučar.

Ob tej zahtevi znanosti po celotnostnem pogledu na svet in življenje, ki nam vrača tudi v znanstveni besednjak besede kot so solidarnost, kooperativnost, spoznanje svojih lastnih meja, se Evropejci spomnimo na davna grška spoznanja in pojme kot so harmonija, na eni in hibris na drugi strani, s katerimi je Grk že od vsega začetka pokazal na meje človeških možnosti, s katerimi je brzdal svojo prometajsko misel. Kristjan pa se spomni na svojo temeljno knjigo, ki mu tudi že na začetku pripoveduje zgodbo o babilonskem stolpu. V njej je že podoba današnjega sveta, današnjega človeka zagledanega v lastno vsemogočnost ki v svoji moči ne čuti nobene vezanosti več. Kot da slišimo Nitzscheja „ich bin selber das eug zu einem Gott“. Bog kaznuje hibris nadutega človeka s tem da postane plen svojega lastnega nadutega početja, da postane sam sebi sodnik. Človek je z odpovedjo Boga izgubil svoje lastno središče. Nima ničesar več, kar bi vezalo njega samega, kar bi ga povezovalo s svojim bližnjim, prepuščen je svojim oportunistom, lastnim instinktom svoje volje in moči. Zgubil je govorico resnice. Tako se ljudje ne razumejo več. Govorijo drug mimo drugega. Pojmi svobode, pravičnosti, miru pomenijo vsakemu drugo. Popolno zmešanje jezikov je prispodoba takega stanja.

V naši temeljni knjigi pa je napisana tudi zgodovina prvih binškoštih, kjer plamen z neba ustvari novo razumevanje. Ljudje različnih jezikov, kultur, ver enako razumejo Petrovo goviro, na novo razumejo stare preroke.

Današnji čas je zgodovina babilonskega stolpa in prvih Binkošti.

Babilonski stolp je podoba našega obupa prve Binkošti našega krščanskega upanja.

Sedanjo situacijo krščanske Evrope je obravnaval simpozij evropskih škofov. Njihova analiza bo morala biti gotovo tudi podlaga našega razgovora.

Podlaga naših pogovorov pa mora biti tudi naš skupni geografski in kulturni prostor, ki tako občutljivo reflektira usodo celotne Evrope. Zbrali smo se iz ozemlja, kjer se stikajo Alpe, Panonska ravnina, Dinarski kras in Sredozemlje, kjer se stikajo vse štiri evropske narodnosti, Romani, Germani, Slovani, Madžari. Vsi smo danes tu zastopani. In naj bomo Romani, Germani, Slovani ali Madžari, narediti moramo le nekaj korakov in se bomo srečali drug z drugimi, kot nam je treba narediti le nekaj korakov in smo iz visokih Alp prišli na morje, iz plodne panonske

ravnine na kamniti Kras. In kdor hoče iz Srednje Evrope v Sredozemlje, mora prek našega ozemlja, prav tako seveda tudi obratno. In kdor hoče vse od vzhodnih step v Italijo, mora zopet prek našega ozemlja.

Tako prehodni prostor ne more biti središče velikih političnih formacij. Iz zgodovinske izkušnje vemo, da je bilo tudi res tako. Vedno je lahko le njih privesek, njihovo obrobje, hkrati pa njihov most za agresijo. Podobno velja tudi za kulturo. Toda ker je kultura stvar duha, je naš prostor, kadar je bil duhovno močan, ustvaril tudi lastno visoko kulturo, ki je bila ustvarjalna sinteza tako raznolikega sosodstva. Vedno pa je bila ogrožena od surove sile močnejših sosedov in lastne krhkosti.

Stična, kjer smo se zbrali, je lep primer zato. Ker sem arheolog, mi boste dovolili, da začnem že kar na začetku, s časom, ko je naš prostor prvič postal kulturni prostor v pravem pomenu besede. To se je zgodilo v času, ko se je z Grki rodila Evropa. Čas Homerja in Ajshila torej. Stična je že v tem času v kontaktu z grškim prostorom — ne vemo sicer kakšna je bila njihova pesem, dobimo pa iste oklepe kot v grški Olimpiji, dobimo enako kovinsko daritveno posodo, s katero so na grških otokih darovali grškim bogovom. Dobimo pa hkrati lok in puščice, ki so jih izdelali „barbarski“ Skiti. Ko prodirajo Kelti iz zahoda, zavzamejo tudi Stično. Meja rimske Italije in njene province Panonije teče prav preko Stične. Staro domače prebivalstvo, ki je v daljnih stoletjih tako samozavestno zgradilo svoje mesto v kontaktu z Grki in Etruščani, je bilo še vedno premočno tudi za rimsko cesarstvo in je moralo svoje mesto zapustiti. In če sedaj preskočim v evropsko zgodovino, so gradili cistercijanski menihi naš samostan, katerega gostje smo danes, v istih merah in v istem duhu kot njihovi bratje v Franciji in Nemčiji, že tudi v istem času, še za njihovega ustanovitelja sv. Bernarda. Smo torej na robu in vendar nismo odrezani od političnih in kulturnih središč, pa naj bodo ta v Sredozemlju ali pa v centralni Evropi. In tako je tudi danes. Našo današnjo usodo je oblikoval marksizem kot zadnji rezultat evropske razsvetljenjske in prometejske misli in sprejeli smo ga v obliki leninizma z vsemi njegovimi vzhodnjaškimi in azijskimi prvini. Ni pa mogel zadušiti naših krščanskih in srednjeevropskih korenin.

In če govorim o Stični, je v njej še en simbol, simbol slovenske zgodovine. Kot so cistercijanci postavili v 12. stoletju svoj samostan v merah sodobnega evropskega duha, tako so v naslednjih stoletjih svoje delo nadaljevali. Tu so molili in delali kot njihovi bratje v centralni Evropi, hkrati pa prevajali to svojo molitev v jezik slovenskega ljudstva. Tu se ni oblikovala samo slovenska molitev, ampak tudi lastna slovenska misel, v katero je prek stiških patrov prišlo vse, kar so v evropskem svetu mislili in pisali najboljši duhovi. Z eno besedo preko njih smo Slovenci lahko tudi brez svojih knezov in grofov, brez svojih vladarjev mislili in delali evropsko. Z eno besedo postajali smo del Srednje Evrope v slabem in dobrem, materialno ubožnejši, duhovno pa je skozi slovensko zemljo vel veter Evrope.

Zoreli pa smo kot podložniški narod, razbit na upravne enote habsburške Avstrije, v kateri nismo nikoli dosegli svoje upravne združitve v skupno slovensko enoto. Ko Engels po marčni revoluciji zmerja slovanske narode, torej prav tiste, ki so mu 70 let pozneje uresničili njegovo odrešenjsko družbeno vizijo, kot nevreden gnoj zgodovine, ki ni vreden lastnega življenja, Slovencev niti ne more imenovati z njihovim imenom.

Naj torej te Slovence na kratko predstavim.

Slovenci sodijo med tiste narode Evrope, katerim je krščanstvo najgloblje zaznamovalo njihovo narodno substanco. Eden od razlogov je tudi v tem, da so več kot tisoč let po naselitvi v alpsko-panonskem-jadranskem prostoru šele leta 1918 prišli do svoje nacionalne svobode, čeprav po hudi zemljepisni okrnitvi. Cerkvena struktura jim je do neke mere nadomestila manjkajočo fevdalno-plemiško in pozneje nacionalno-državno strukturo. Zato ni čudno, da si je katoliški duhovnik zagotovil med Slovenci primat, s katerim se ne more pohvaliti noben drug narod: primat v uresničevanju skoraj vseh tistih pobud, ki so Slovenijo evropeizirale. Samo nekaj značilnih podatkov: duhovnik Trubar je bil v 16. stol. utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika, duhovnika sta bila prvi slovenski pesnik (Vodnik) in prvi slovenski prozaist (Ciglar), duhovnik je bil utemeljitelj slovenskega združenstva, človek z mesijanskimi socialnimi potezami v proletarskem narodu (Krek), duhovnik je bil ustanovitelj prve popolne slovenske gimnazije (Jeglič), duhovnik je bil politik, ki je odločilno vplival na to, da se je Slovenija po prvi svetovni vojni pridružila svojim slovanskim sosedom Hrvatom in Srbom v novi državni formaciji (Korošec), duhovniki so bili prvi filozofi (Ušeničnik), slovničarji (Škrabec, Breznik), umetnostni zgodovinarji (I. Cankar). Skratka: dejstvo, da slovensko ljudstvo do danes rabi za duhovnika soznačnico „gospod“, simbolično nakazuje vlogo, ki jo je imel v narodnem in kulturnem življenju Slovencev. Vendar pa vpliv katolicizma ni ostal na strukturalni ravni. Segal je v globino slovenske pokrajine in slovenske psihe. Posebno barok je Slovenijo obljubil s cerkvicami, za kar mu je njena gričevnost nudila najočarljivejše lokacije. Danes je mogoče skoraj vse te cerkvice videti vzorno obnovljene, kar vsekakor kaže na vitalnost slovenskega krščanstva pol stoletja po leninistični revoluciji, še posebej, če pomislimo, da je omenjeno obnovev omogočila darežljivost slovenskih vernikov. Krščanski značaj pa prav tako izpričuje tudi nešteto znamenj, kapelic in križev, ki so preživeli ikonoklastični trenutek po revoluciji. Skratka to je zemlja, o kateri lahko rečemo, da je po njej hodil Kristus in na njej počival.

Isto lahko rečemo o duhovni Sloveniji, o njeni notranji pokrajini. Njena literatna je praktično brez larpulatzizma. Etično jo je zaznamovala kakor malokatera v Evropi. Naj navedem primere treh njenih največjih predstavnikov: Cankarja, Kosovela in Kocbeka. Vse te tri velike umetnike in velike iskance človečnosti je pritegnila vizija socialističnega odrešenja. A nihče med njimi, tudi Kocbek ne, ta stvorec partizanskega odpora skupaj s komunisti, ni mogel sprejeti brez rezerve Marksovega filozofskega

imanentizma ne Leninove revolucionarne prakse. Vsi trije so ostali neizbriso naznamovani s krščanskim etosom. A tudi sicer je mogoče reči, da med velikimi slovenskimi umetniki praktično nimamo prononsiranega ateista. Pač pa imamo med njimi ljudi, kakor sta npr. nedavno umrla Plečnik arhitekt in kipar Gorše, katerih etos daje vtis, da se napajata iz same svetosti.

Takšen sublimiran etos na ravni ustvarjanja je mogel pognati samo iz nekega širšega narodnega etosa, ki mu je bil na eni strani vir krščanski dekalog, na drugi pa tridentinski katolicizem. Ta etos, ki sta mu narodna nesvobodnost in socialna stiska (tretjino Slovencev je požrla emigracija!) dajala neko tragično resnobo, je obvaroval slovenskega kulturnega delavca pred intelektualno ležernostjo, preprostega slovenskega človeka pa pred etično razpuščenostjo in primitivnostjo. Napoleonov častnik, urednik uradnega glasila Ilirskih provinc, Charles Nodier, daje o Slovencih tako laskavo moralno spričevalo, da ga celo Slovenec ne more brati brez skepse. Podobno piše o Slovencih tudi nobelovec iz Jugoslavije, Andrić. Žal tudi ta etos ni mogel obvarovati pred zablodami, ki jih rojeva revščina, npr. pred alkoholizmom. Vendar to ni nacionalistična retorika, če rečemo, da je na eni strani bivanjska stiska na drugi pa močno organizirana Cerkev držala slovenskega človeka v nekem moralnem standardu, ki je delal tega človeka poštenega, pridnega, gostoljubnega. Dejansko v našem zgodovinskem spominu ni banditizma, ni Pompadurk in Casanov. Je pa plejada misijonarjev, ki so v preteklem stoletju šli evangelizirat in civilizirat Indijance okrog ameriških Velikih jezer. Kljub temu, da Slovenci niso imeli svojega meščanstva, je bil kulturni in etični standard slovenske vasi tako visok, da so iz nje vedno lahko prihajali intelektualci, ki so bili ponos tedanjih avstrijskih univerz. Da pa je kljub temu slovenski človek znal podivjati in v brutalnosti doseči kogarkoli, o tem pričata dva momenta v njegovi zgodovini: vrsta kmečkih uporov in pa leninistična revolucija. Vendar pa tukaj nastopata dve okoliščini, ki grozovitost zmanjšujeta, saj je šlo v prvem primeru za socialni v drugem pa za nacionalni odpor proti tlačitelju, ki je bil v obeh primerih (fevdalnega izžemanja in tuje genocidne okupacije) nečloveški. Skratka, kljub temu lahko Slovence označimo za civilizacijsko evropeiziran in etično pokristjanjen narod. Slovenski katolicizem dočaka drugo svetovno vojno strukturalno močan — za sebo ima npr. dve svetovno zastavljene manifestaciji, eharistični kongres leta 1935 in kongres Kristusa kralja 1938, oba v Ljubljani. Močna je tudi v svojem političnem odrazu, saj slovensko javno življenje dominira katoliška Slovenska ljudska stranka. Vendar je pretirani poudarek na organizaciji, na zunanji pripadnosti, na golem pristaštvu, mešanje političnega in cerkvenega tudi njena velika hiba. Velika predvsem zaradi tega, ker se te hibe kljub številnim svarilnim glasovom neče ovesti. Manjka širine, svobode, sproščenosti. To se še posebej kaže v pomanjkanju slovenske kohezije, kjer je tudi Cerkev sokriva, da Slovenci močneje doživljajo idejno pripadnost kot narodno in človeško sploh. Ločitev duhov v 19. stol. med libe-

ralizmom in katolištvom je bila zaznamovana z napačnimi dilemami, kjer so univerzalistične ideje, odločitve za načela, spregledale konkretno slovensko situacijo in se odločale proti njenim koristim. Predvsem je ta toga strukturiranost, politična povezanost zoževala legitimno svobodo v avtonomnih področjih duha. Le tako je mogoče razumeti razkol, ki je nastal v katoliških vrstah ob španski državljanski vojni. Vse uradne simpatije, tako hierarhije kot politike so bile na strani generala Franca. Ko se je E. Kocbek sledeč zgledu modernih francoskih katoliških intelektualcev odločil za republiko, je bila njegova odločitev uradno obsojena kot heretična. Ta razkol postane nekaj let zatem, ob okupaciji Slovenije po Nemcih, Italijanih, Madžarih, tragičen. Kocbek se je pridružil s krščanskimi socialisti komunistični partiji. V okviru njene brezobzirne leninistične totalitarne strukture kljub visokim obljubam ni mogel ohraniti niti politične samostojnosti niti duhovne za svoje pripadnike. Njegova enkratna veličina pa je, da je sam ohranil svojo duhovno samostojnost in s tem ohranil o svojem času pričevanje v svojih dnevnikih in svoji poeziji, prozi, ki ga nima noben evropski narod. Njegovi nasprotniki pa se niso znali obraniti tragičnega sodelovanja z okupacijskimi oblastmi, katerega tragična bilanca je med drugim tudi 10.000 iz Koroške vrnjenih in množično pobitih mladih ljudi, v glavnem kristjanov.

Položaj, v katerem se je znašla 1945 Cerkev v Sloveniji, je bil tem težji, ker se je ljubljanski škof Rožman umaknil pred zmagovalci v žalostno izgnanstvo. Poleg tega je bila to ura še čistega stalinskega komunizma, ki je bila likvidacija Cerkve ena glavnih točk njenega programa. Upor proti resoluciji informbiroja, s katerim je jugoslovanska partija krenila na novo pot, je v odnose s Cerkvijo prinesel celo hude zaostritve, namesto da bi jih omilil: pač poskus dokazati, da je jugoslovanska partija še bolj leninistična od sovjetske. Potem se je začela zmrzal polagoma unašati vse do otoplitve, ki je v 80 letih že marsikaj omogočila: od mednarodnega simpozija o razmerju med vero in znanostjo v Ljubljani, tja do nastopa ljubljanskega metropolita dr. Šuštarja na državnem radiu ob lanskem božiču in do srečanja taizejskih skupin v letošnjem maju. Vendar je bila skrb oblasti, da omeji kristjanovo dejavnost strogo med cerkvene zidove vedno živa in moramo priznati tudi uspešna. Krščanska inteligenca se je v ugodnih primerih umaknila v strogo strokovnost, pogosto v nevidno garaštvo v ozadju javnega življenja, od njega odrinjena, kolikor je imela pogum nastopati kot krščanska. A da je v teh 40 letih izkravala in ponižana slovenska Cerkev sploh izplavala s svojo strukturo in se danes v svojem ugledu afirmirala ne samo kot nosilka etičnosti naroda, ampak tudi njegove kohezivnosti, je stvar, na katero more kristjan gledati le z ganotjem. Z ganotjem gleda na kvalitetno in obiskovano teološko fakulteto, na množično obnavljanje in gradnjo sakralnih objektov, na veliko odmevnost simpozijev za katoliške laike na Teološki fakulteti, na pester in kvaliteten tisk, na novo vseslovensko revijo v Celovcu s souredništvom v Ljubljani, na veliko skrb slovenske Cerkve za diasporo.

Vse to seveda ne pomeni, da je krščanstvo na Slovenskem izvzeto iz širše krize evropskega krščanstva. Narobe, njegova kriza je takorekoč dvojna, pač v skladu z družbeno politično konstelacijo, pod katero mu je živeti. Kriza, ki mu je vzrok politični sistem, ki ostaja kljub sedanji cmiljeni klimi leninističen, se druži s krizo potrošništva, ki buta od zahoda. Politična tesnoba realnega socializma se druži z bivanjsko tesnobo materializma. Rezultat: posebno med mladimi brezizgledna depresivnost, katere najbolj vidno in tragično znamenje je samomorilnost, v kateri se Slovenci borijo za grozljiv primat v Evropi.

V takem ozračju želi slovenska Cerkev ostati s svojim evangeljskim sporočilom svetilnik življenjskega smisla in etične vrednote, s svojo vidno institucionalnostjo pa zatočišče iz bivanjske samote in hraniteljica duš. Kar se tiče duhovniških poklicev in družbene teže Cerkve, smo seveda daleč od kake Poljske. A kar se verske prakse tiče, poleg močno razkristjanjenih območij, posebno mestnih jeder, današnja Slovenija premore tudi kraje, kjer udeležba pri nedeljski maši zajame do 65% prebivalstva. A mogoče je še pomembnejše poudariti, da še naprej ostaja kljub vsemu krščanski slovenski humus. To se vidi npr. ob navalu na cerkve ob večjih praznikih, tudi kjer je sicer obisk cerkve slabši. To se vidi iz priljubljenosti, ki jo še naprej uživa med ljudmi duhovnik. Tudi naklada verskega tiska nekaj pove: tednik Družina se bliža 100.000 izvodom, podobno mladinskega mesečnika Ognjišča, število naročnikov Mohorjeve družbe pa 50.000. Da pa je slovenski kristjan prisoten tudi v duhovni in intelektualni areni sodobne Slovenije bi lahko potrdil s številnimi imeni. Navedem naj le pisatelja Rebulo, psihologa Trstenjaka, filozofa Stresa, sociologa Bučarja.

Svoj dobredejen vpliv širi slovenska Cerkev tudi prek političnih meja v slovensko diasporo od Nemčije do Argentine in Avstralije, kjer ostaja še edina kohezivna sila. Velja povedati, da je novo koncilsko usmeritev sprejela brez rezerve — za razliko od kakšne druge — tudi slovenska politična emigracija. Še en dokaz, da je slovenski psihi ekstremizem tuj, bodisi nacionalni kakor ideološki.

Ob tem kratkem prikazu slovenskega krščanstva, ki seveda ni mogel biti sistematičen in celoten, ampak bolj osebna skica, lahko rečemo: tudi v slovenskem narodu — in zaradi njegove bivanjske izpostavljenosti, ki gre do občutka stalne ogroženosti, celo v večji meri kot v kakšnem drugem — ostaja katoliška Cerkev vitalna nosilka Kristusovega sporočila in branilka temeljnih človeških vrednot. S tem pa nosilka upanja.

Živi pa hkrati v času in razmerah, ko mora to svoje upanje na novo premisliti.

Premisliti iz lastne zgodovine in koordinirati današnji evropski situaciji.

V analizi evropskih škofov smo brali misli, da je situacija na vzhodu presenetljivo podobna zahodni, hkrati pa tudi različna. Obe misli lahko razumemo. Je ista, kolikor je osnovna tendenca časa „s'eclater“, izživeti se,

v obeh prostorih ista, le da je to razmerje možnosti drugačno, podobno razmerju meščanstva in malomeščanstva: meščan ima polno možnost svojega s'eclater, malomeščan pa tega nima, ima pa to željo in jo tudi urešničuje, kolikor mu to dopušta njegova situacija, to se pravi, da se v svoji situaciji čim bolj „znajde“ da zna poiskati vse možnosti lagodnega čim bolj „zahodnega“ življenja. Te pa so tudi v realnem socializmu velike: z malo dela in malo odgovornosti dobro živeti, da pa to v tem sistemu lahko storiš, se mu moraš stalno prilagajati, ga podpirati, delati po njegovi volji, ne glede na prav in neprav, neglede na poštenost in nepoštenost. Udinjati se. Vse to se odvija na ravni manjših materialnih možnosti, zato pa pogosto v dosti bolj grobih, bolj poniževalnih oblikah.

Grobih predvsem zaradi tega, ker gre za drugi dve bistveni razliki med zahodno in vzhodno družbo: za razliko osebne svobode in pravne družbe. To je za dve osnovni pridobitvi meščanske revolucije, ki sta postali del evropske družbe, ki sta pa v realnem socializmu zanikani. In to je sedaj bistvena razlika obeh delov, zahodnega in vzhodnega. Za prvega smo rekli, da je v zadnjih dveh desetletjih v svojem odporu proti stabilizaciji preizkusil vse: od uradnega marksizma, marksizma mladega Marxa in neomarksizma do maocetungsizma, da je končno pristal v težnji po izstopu iz javnega življenja, v naraščajočem zgubljanju vsakega smisla, razpadu vrednot in tesnob. Njegove manifestacije za mir, za ekologijo, ki ga množično zaposlujejo, občutimo pogosto tudi kot nepristne. Nepristne, kolikor problem miru in ekologije še vedno nista povezana s celoto, s totalno moralno držo, da reducira obojni problem na zrušenje meščanske družbe, pri čemer je to rušenje pogosto le rušenje civilnega in pravnega reda, združeno s terorizmom, torej rušenje prav tistega, kar vsako družbo vzdržuje, kar je bila prav največja pridobitev meščanske družbe.

Vsak pristen upor na vzhodu pa je bistveno povezan z doživljem nesvobode, s tem primarno z borbo za pridobitev osebne in civilne svobode. Po neuspešnih revolucijah v Berlinu, Budimpešti, Pragi, na Poljskem je ta borba hkrati povezana s bitnim spoznanjem, da je režim z golo silo nepremagljiv, da je ta borba nezdržljiva s fizično silo, da pa je tudi neuresničljiva z reformami od zgoraj ali pa zaradi kakih ekonomskih, človečanskih nuj, zakonov, ki delujejo sami po sebi, ki bodo sami od sebe prinesli svobodo. Ostaja neovrgljivo dejstvo, da leninistični režim še nikjer ni izgubil svojega enkrat s silo osvojenega kraljestva.

Tako so nastala disidentska gibanja, največje, kar danes v Evropi imamo, njen največji ponos, vsekakor večji kakor so bile študentska in druga mirovna gibanja po zahodni Evropi.

Na začetku stoji A. Solženicin s svojo knjigo En dan Ivana Denisoviča in nato drugimi svojimi knjigami vse do Gulaga in Telička in hrasta. Da pa je ta zgodovinski začetek lahko nastopil, je seveda potrebno poznati tudi predzgodovino: to so tisoči in desetstisoči mučnikov sovjetskih ječ, med njimi tudi stotisoči kristjanov, ki jim je Solženicin v Gulagu dal spregovoriti. In za njim dolga vrsta drugih, ki so s svojo moralno in

intelektualno silo kljub pošastnemu obroču nasilja prebili v našo skupno evropsko zavest in jo oblikovali, vendar v zahodni družbi pogosto brez pravega razumevanja.

In za njim Poljska s svojo Solidarnostjo, kjer je to gibanje prav po zaslugi živega krčanstva katoliške Cerkve postalo množično; Češka s svojo Listino 70, drugačnega značaja, manjša po številu, pa vendar tudi odmevna.

Vsem je skupno nekaj bistvenih izhodišč, ki so bila kar dosledno formulirana in zapisana v zaporih, kar jim daje svojo veliko pričevanjsko moč.

1. Prva prioriteta je človek in njegova prebujena zavest, da živiš resnico, da živiš dostojanstveno, zato pa so potrebne največje moralne kvalitete.

2. Zavračanje jakobinsko-leninističnega izročila, politike kot racionalne tehnologije moči, kot nasilja.

S tem pa povratek k oblikovanju civilne družbe. S tem se je povrnil pojem „polisa“, pojem pravne države, ne toliko kot summum ius, ampak kot družba, kjer človek lahko živi kot človek dostojanstveno svojo resnico.

Vsa ta izhodišča pa so že na prvi pogled tudi krščanska. V naše javno življenje, politiko se vračajo vrednote celotne človeške osebnosti, etičnih kvalitet in moralne drže. Vračajo na način, ki se je izkazal tudi politično za uspešnega. Junaške etične osebnosti od Solženicina, Michnika, Havela, Solidarnosti in toliko drugih so laž sistema uspešnejše razkrinkale kot vsa zahodna propaganda in ga bolj razkrajajo kot natovska oborožitve. Na drugi strani pa nam tudi sistemska teorija, o kateri nam govori Bučar, s svojo zahtevo po celostnem, holističnem pogledu na svet, vrača tudi v znanost celotno človeško osebnost. Kristjan ni več izgnan iz modernega sveta, kot je bil v prejšnjih stoletjih, niti v politiki, niti v znanosti, je lahko napreden, da uporabim v sedanjem času tolikokrat zlorabljeno besedo. Ne obstaja samo homo faber, ki je produkt svojega okolja, gradbeni material, konstrukt za bodočo ideološko izgrajeno družbo, ampak tudi svobodna osebnost, ki se mora odločati sama. In če hočemo danes preživeti, morajo biti te odločitve etične in solidarnostne. Človek mora biti, če hoče biti celotna osebnost, tudi homo religiosus v prvotnem pomenu besede, vezan na vrednote, na Boga, s svojim delom v njihovi službi. S tem je tudi znanost povezala gradnjo svojega zemeljskega kraljestva s krščansko gradnjo božjega kraljestva. Naš papež Janez Pavel v vseh svojih govorih in potovanjih postavlja v ospredje prav človeško osebnost. V visokih, junaških etičnih nastopih oporečnikov realnemu socializmu, pa tudi v spoznanjih moderne znanosti, sistemske teorije, se že ustvarja nova paradigma, o kateri govori Bučar in zaradi česar naš čas krize ni samo zlo, ampak upanje in izziv.

Racionalno in prometejsko razsvetljenstvo je prestavilo krščansko kraljestvo, ki ni od tega sveta, na zemljo in v zgodovino. Njegov najbolj ra-

dikalni predstavnik, marksizem, doživlja svoje umiranje, prav tako pa tudi liberalistični kapitalizem s svojo potrošniško družbo in z njo zvezano moralno permisivnostjo in ekološko katastrofo. Umira pa seveda zaradi svojih pošastnih tehničnih možnosti in način, da lahko z njim skupaj umremo tudi mi. Človek se v vsej svoji zgodovini še nikoli ni ničemur odpovedal. Vse njegove tehnične iznajdbe so v zvezi z orožjem. Od iznajdbe prve kovine, ki jo je uporabil za bodalo in meč, do atomske energije, ki jo je uporabil za bombo. In kot zgodovinar vem, da smo znali herojsko premagovati svoje uboštvo, nismo pa dosedaj znali premagati svojega bogastva.

Zgodba o babilonskem stolpu ni samo mit, ampak tudi prava zgodovinska resnica.

Kristjani pa vemo tudi za resnico binkošti. V Jeruzalemu zbrani apostoli, skupaj z Marijo, so bili prav tako preplašeni, kot smo danes mi, kot je današnje človeštvo. In vendar so začeli v času največje moči rimskega imperija novo vero, nov čas, novo paradigmo. Začeli ne sami, ampak v moči Svetega Duha. Mi, ki smo zbrani tukaj, verujemo, da se božji Duh nadaljuje v njegovi Cerkvi. Vemo tudi za njeno zgodovino za njene prve mučence, za njen konstantinizem, vemo, da je tudi ona včasih postavljala božje kraljestvo za nekatere kar na to zemljo, druge pa je tolažila z nebeškim. Vse to vemo, vemo pa tudi, da je imela vedno tudi svoje svetnike in mučence. Kot vemo tudi kot Slovenci, da nam je prinašala krščanske resnice in spoznanja evropskega duha, da pa je bila lahko tudi nekrščansko ljubosumna na svoj monopol. Vemo pa tudi, da je bila tudi slovenska Cerkev, Cerkev svetnikov in mučencev. In to tudi modernih mučencev.

Po prvih Binkoštih so apostoli stopili iz sobe, kjer so bili zbrani, v življenje, da uče nauk svojega učnika. Ta jih ni uvedel v noben filozofski sistem, ne v moderno pravo, jih ni naučil nobene sociologije, niti znanstvene medicine, ozdravljali pa so kljub temu. In iz političnih ved je povedal le en stavek, dajte cesarju, kar je cesarjevega; tudi do oblastnikov se ni obnašal pametno. Moje kraljestvo ni od tega sveta, je dejal, nobenega Kanaana ni obljubil, nobene obljubljenе dežele na tem svetu. Vendar je treba božje kraljestvo zaslužiti na tem svetu. Potrebno ga je misliti, urejati, graditi. In čeprav je potrebno le eno, je tudi to eno dosegljivo le na poteh tega sveta. Ta svet pa je po naši veri božje stvarjenje, kot smo tudi mi božja stvar in zato lahko svojo kosmos razumemo. Kot sta rekla začetnika moderne znanosti: Narava je druga božja knjiga, prva je sveto pismo (Galilej), ali: Bog je ustvaril svet s svojo idejo stvarjenja, človek jo lahko razume, ker je bil ustvarjen kot božja duhovna podoba (Kepler). In ko odkrivamo njegove zakone, vemo, da niso razložljivi iz njega samega, da jih tudi mi sami ne ustvarjamo, da jih le odkrivamo. Kakor tudi sami ne ustvarjamo vrednot, ampak jih moramo le sprejeti, naša ustvarjalnost je le v tem, kako jih bomo v svojem prostoru in času živeli. Hkrati pa odkrivamo v svetu in v sebi stvarnost neke pošastne katastrofe, ki jo zaznavamo kot trpljenje, ki človeškemu rodu ni

kontingentno, ampak njegov sestavni del. Naš Odrešenik ga ni odpravil, vzal pa ga je le sam nase in s tem odrešil. Tudi krščanstvo ga ni odpravilo, ampak le integriralo v smiselni red življenja.

Racionalni in prometejski svet razsvetljenstva pa se je prav temu uprl. Hotel je ustvariti nov svet in novega človeka, ki naj nadomesti „žalostno podobo“, ki je izšla iz božjih rok. Človeka brez trpljenja, svobodnega v izbiri dobrega in zla, ki bo postavljaj zakone dobrega in zla v soju svojih prometejskih sanj. Sestavljal je nove, tehnično perfektne konstrukcije, celota pa vendar razpada in ni zmožna življenja. Kolakowski pravi: kriza nima le zunanjih vzrokov, kot misli marksizem, vzroki so globlji. Razočaranost nad našim modernim svetom nima svojega vzroka, kakor se navadno misli, v vseh mogočih katastrofah, vojnih in ekoloških, ki nam groze, ampak globlje. Razbita je enotnost sveta, razbita je enotnost človeka. Religija, filozofija, umetnost in politika so bila v srednjem veku enotnega reda, ki ga je ustvarila božja modrost. Potem je ta red, ta kosmos začel razpadati. In natančno to je vsebina modernega sveta: razpadanje tega reda, ločitev in avtomatizacija različnih plasti človeške dejavnosti, različnih oblik kulture, rast racionalizma. Imamo polno delnih rešitev, izgubili smo pa celoto. Sedanja država, ekonomija ne odgovarjajo več na osnovna vprašanja življenja. V krščanskem kosmosu je bilo integrirano v smiselni red življenja tudi trpljenje. Ko smo ta red izgubili je postalo trpljenje, neuspehi, ki so nujni del našega življenja, le še poraz, samo še absurdi, ki ubijajo voljo do življenja. Od tod strah pred življenjem, apatija, težnja po zasebnosti, izstopu iz javnega življenja, izguba smisla, propad vrednot, kar vse so znaki moderne družbe.

Babilonski stolp je torej načel v svoji zahodni in vzhodni varianti. Kot smo rekli na začetku: človek je postal plen lastnega nadutega početja, postal je sam sebi sodnik. Nima ničesar več, kar bi ga povezovalo s svojim bližnjim, prepučen je svojim oportunistom, lastnim instinktom volje po moči. Zgubil je govorico resnice. Resnice sam v sebi tudi ne more najti. Krščanstvo to že dolgo ve. Krščanska religija je prav zavest človeške nezadostnosti, prometejskega krščanstva ni, pravi Kolakowski. Zaradi tega pa tudi ni beg v teokracijo, niti beg iz sveta. Krščanstvo ni integriralo v smiselni red življenja le trpljenja, ampak že od vsega začetka s Pavlom in cerkvenimi očeti tudi grško kulturo, njeno racionalnost grški logos in rimsko pravo. S tem pa vrednote civilizacije, njihovega uresničevanja v družbi, vrednote polisa. Tudi naše krščanstvo mora storiti isto z vrednotami, ki jih je ustvarila moderna družba, ki se danes izteka. Ustvarila jih je celo vrsto, brez katerih si življenja danes ne moremo zamišljati. Spomnimo se le na ideje svobode, demokracije, ideje narodnosti, razreda, zakone ekonomije, ki jih je odkrila. Tudi te vrednote je potrebno rešiti. Simpozij evropskih škofov govori o humanističnih vrednotah, ki so krščanske, ki jih je pa današnji svet razvezal povezave z Absolutnim, z Bogom, in so zaradi tega postale krhke. Individualizem se tako izrojeva v anarhizem, v razbrzdanost, svoboda v permisivnost, enakost v rušenje in

neprižnavanje vsake kvalitete, nacionalna ideja je rodila fašizem in hilerizem, razredna leninizem in stalinizem, moderna ekonomija ekološko krizo. Moderni svet je spoznal polno delnih resnic, te pa so odrezane od celote, od absolutnega, podivjale in postale orodje proti človeku.

Ostale pa so vrednote, brez katerih ne moremo več živeti. Tako ostajajo še naprej naša naloga. Na ravni intelektualnih in predvsem na ravni etičnih naporov. Na ravni intelektualnih naporov, znanstvenih iskanj skupaj z vsemi ljudmi dobre volje, kjer kot kristjani nimamo nobenih prednosti. Koncil je v celoti priznal avtonomijo zemeljskih stvarnosti. Ni jih pa absolutiziral in reducirjal na golo empirično, znanstveno resničnost. Nasprotno resničnost tega empiričnega sveta, ki je objekt naših znanosti, stavlja neprestano pod vprašaj. Kaže na nezadostnost tega sveta, pove nam, da je svet nesposoben, da sam iz sebe ustvarja vrednote, na podlagi katerih lahko preživi. Nezmožen je lastne interpretacije, iz lastne moči ustvarjati pravila, po katerih so nam stvari tega sveta dane na razpolago, po katerih razumeš stvari v predempiričnem redu. Krščanstvo nam daje fundamentalne vrednote, vrednote, ki nas presegaajo, ki so aksiomi, ki jih mi ne ustvarjamo, ampak se jim podreujemo. Te vrednote ne ustvarjajo že konkretnih rešitev, omogočajo pa vsako situacijo interpretirati, jo relativizirati v luči vrednot. V tem smislu pa krščanstvo ni samo možen koeksistent znanstveno tehnične civilizacije, ampak tisti, ki jo lahko, ne bom rekel, reši, ampak odrešuje.

„Delne resnice“, naše moderne civilizacije, svoboda, demokracija, narodnost, razred, ekonomija, o katerih govori simpozij evropskih škofov, so zaradi svoje odtrganosti od Absolutnega podivjale, izgubile so prave človeške mere. Pot do njihovega počlovečenja nam najboljšje kažejo borci proti totalitarnemu leninizmu v deželah tega sistema. Slišali smo njihov poziv, da živimo resnico, da živimo dostojanstveno, brez sovraštva in da se odpovemo nasilju. Predvsem pa nam je njihovo življenje samo najmočnejši poziv in zgled, da sprejmemo nase tudi napor, da te vrednote v življenju tudi uresničimo, ne z nihilizmom moči, ampak s polnostjo služenja.

Družbe, katerih krizo sem primerjal s krizo današnje družbe, so propadle, ker tega napora niso bile več zmožne. Zanj niso imele ne pripravljenosti ne moči. Te moči in pripravljenosti tudi naša moderna družba pogosto nima več. Tudi kristjani je sami od sebe ne moremo imeti. Hkrati pa vemo, da je Sv. Duh še vedno s svojo Cerkvijo in da smo v moči Sv. Duha kristjani „poklicani v življenje, in to življenje v izobilju“, da moramo biti sol in kvas v vsakem sistemu, vsakem prostoru in času.

Da so vrednote moderne družbe bile izbojevane v boju proti krščanstvu je tudi greh krščanskega opuščanja. Če jih hočemo danes vzpostaviti, da bodo zmožne življenja, tega greha ne smemo ponoviti.

Celovški Zvon, september 1987

Uvodnik je to pot prvič napisal dr. A. Ambrožič s stališča močno prizadetega Slovenca. Uporabil ni svojega akademskega niti visokega cerkvenega naslova. Obdelal je silno perečo temo priseljencev. Poudaril je znano pravilo, da če si hočeš pridobiti novih dobrih državljanov, bodi s priseljenci dober, prijazen, človeški in ne jemlji jim s silo njihovega jezika, tradicije in kulture. V klimi medsebojnega spoštovanja bosta čas in okolje naredila svoje.

Ambrožič ni načel problema o pravici do slovenšine v uradih, trgovinah, na železnici, poti in carini. V teh primerih dobrota ne pomaga. V današnjih okoliščinah Slovenci greše, ako na odločen način ne zahtevajo svojega naravnega in ustavnega prava. Na tem področju se pripravljajo spopad s federacijo. Pri spremembi ustave, ki jo pripravljajo, bo potreben pristanek slovenskih delegatov za odpravo slovenščine, recimo, na železnici. Tu bomo pričla zadnjemu izpitu slovenske komunistične partije.

—o—

Slabo uslugo je naredil narodu slovenski komunist št. 2, France Popt, z izjavo, da „vsi Bosanci kradejo.“ Kakšna nepotrebna in netočna žalitev! Kako more ta človek še kdaj predstavljati Slovence. Slabo uslugo so mu tudi napravili časopisi ki so to nedopustno primitivnost objavili. Priimki kot južnjaki, Jugo-Srbi, Srbokomunisti, Bizantinci in Balkanci spadajo v isto kategorijo.

Tako naš najvidnejši verski predstavnik v diaspori pravilno nakaže, da se cerkveni človek ne sme povsem postaviti ob stran narodnih in političnih problemov. Druga stvar pa je seveda kaka strankarska politika, kjer bi bila prisotnost Cerkve neumestna. Čudimo se, da so med svobodnimi Slovenci še ljudje, celo vplivne osebe in celo duhovniki, ki se ne udeležujejo spominskih proslav za pobito slovensko vojsko in druge žrtve revolucije. Nekateri od teh pa jih celo kritizirajo! Kdo bi si upal jemati pravico Izraelcem, da se spominjajo svojega holocausta, ali Armencem turškega genocida in katoliški Cerkvi, da se celo že stoletja spominja svojih mučencev?

V svobodni Sloveniji bo nedvomno največja, najgloblja in najbolj doživeta svečanost na posvečenem kraju, kjer leži največji del pobite slovenske vojske. Tam bo najbolj primerno postaviti napis, ki ga beremo v Celovškem zvonu št. 5, v pesniškem prevodu Branka Rebozova, kjer zakliče: „Mimoidoč, povej šparti (Sloveniji), da smo tukaj umrli, ker smo zakone njene izpolnili.“

Bistri slovenski publicist Viktor Blažič, mnogokrat oster kritik partije, bivši politični zapornik, je prisoten s člankom zagonetnega naslova „Dobljena vojna — izgubljeni mir“. V zvezi z lansko Drago se pritožuje nad bolešno prizadetostjo in enostranskim obtoževanjem in opravičevanjem iz let 41-45. Kot premnogi bivši partizani in partijci (in lahko že zgodaj začnemo pri prof. L. Sircu, prof. F. Jezi, pa končamo pri najnovejših, kot npr. S. Hri-

bar) tudi Blažič trpi na partizanskem sindromu. Posebno je v tem prizadet pok. Bojan Štih, ki je odnesel v grob tajnosti o svojem delovanju v svojstvu oficirja pri OZNI. Da se opravičijo pred samim seboj, ker so bili člani partizanskih odredov in partije, vsi ti „lojalni“ disidenti insistirajo — deloma zaradi strahu — na pluralistični OF in čisti NOB, nasprotnike partije pa obtožujejo težke kolaboracije ali celo izdajstva. Ponavljajo obtožbe, katerih lažnivost je bila že stokrat dokazana in izpričana ne samo po zgodovinarjih, nego celo po največjih voditeljih revolucije. Najnovejši, komaj še potrební dokaz: NIN, 12. julija, 1987, o Titovem pogovoru s hrvaško delegacijo na AVNOJ-u II, jeseni 1943, pove: „Naša naloga je likvidirati notranje nasprotnike, oni so nevarnejši od okupatorja. Nemce točkejo Rusi in jih bodo dotolkli. Mi v zadevi NOB moremo napraviti sorazmerno malo.“

Blažič navaja argument o dozdevnih slabih političnih razmerah v predvojni Sloveniji kot opravičilo za revolucijo. To je največja usluga, ki jo nudi partiji. Govori o politični korupciji katolicizma, o varuštvu in hlapčevanju Cerkvi in končno Cerkvi naj bi šlo takoj po okupaciji za totalno in nedeljeno zmago konzervativne vrnitve. Politične razmere so bile v Sloveniji stokrat bolj demokratske kot danes, niso bile slabše kot v sosednji Avstriji in Madžarski, boljše kot v Italiji. Ekonomske korupcije ni bilo niti za 5% Agrokomerca! Kakšno varuštvo Cerkve smo imeli? Mi v Ljubljani smo bili člani Sokola pa tudi Križarjev, pa nikdar žal besede! Zaradi redkih podeželskih duhovnikov, ki so še živeli v dobi, ko je duhovnik reševal naš jezik in zavednost in nas varoval pred vaškimi in mestnimi oderuhi, ki se morda še niso čisto navadili na nove razmere, se skuša ustvariti vtis neke srednjevaške verske province. Da bi Cerkev med okupacijo načrtovala neko politično hegemonijo SLS, je nesmisel in nevredno argumentiranje. Blažič enostavno spregleda dejstvo, da partija v OF ni povabila SLS in liberalcev. Razlog je jasen: stranki ne bi sprejeli zahteve, da se od vsega začetka preda vsa eksekucijska oblast (policija in vojska) partiji.

Pa poglejmo današnje varuštvo partije! Prof. Franc Jeza je napisal in vse okoliščine mu dajejo prav: „Nikdar ni bil slovenski narod tako hlapčevski kot je danes.“ In tu ni govora o kaki sivi masi nego tudi — ali še posebej! — o intelektualcih, kulturnikih, ki se ne morejo ali ne upajo otresti partijskega varuštva in okvira, partizanskega sindroma iz let 1941-45. Izjema je nekaj iskrenih in pravih oporečnikov, kot npr. starosta KPS, bivši polkovnik OZNE, Milan Apih, ki izvzre iz let 1941-45 vso navlako OF, NOB, kolaboracije in izdajalstvo kot lažni mit in obrekovanje in ostane pri izključno državljski vojni.

Blažič je moral biti enkrat v Agitprop-u ali blizu njega, ker zapiše: „Nenavaden, samozavesten in drzen nastop OF je že takoj v začetku pokazal, da gre za nove sile v našem narodu“ in nadaljuje, da je nacistični genocid zbudil v narodu silo odpora. Dejstvo je, da bi brez izzivanja, kot so bili strelji iz zasede, prekopi nepomebnih prog in cest, podiranje drogrov, zažiganja gradov, cerkva, prosvetnih domov, napadov na financarje in orožnike, ne bi bilo represalij, kaj šele genocida. Statistika o žrtvah iz let

1941-45 v Sloveniji to potrjuje. Okupator je kriv direktno ali indirektno za manj kot 10% vsch izgub; vse ostalo je delo revolucije. Mi bi prestali okupacijo z manj kot 8 tisoči izgub, tako pa smo jih imeli 80 tisoč.

Pisec krivi škofa Rožmana; to je poznana zadeva in star trik; obtoži Stepinca in Rožmana, pa ti je vse drugo dovoljeno in odpuščeno. Gre za 20 streljanih talcev kot represalija napada na vlak pri Radohovi vasi. Po Blažiču bi moral škof, ki je javno obsodil VOS-ove likvidacije, obtožiti tudi Italijane. Povezava ni logična. Pravilneje bi bilo, ako bi škof povezal obsodbo nesmiselnega izzivanja (kot so bili streli na vlak) z obsodbo prekomerne represalije. Znano je: noben evropski škof niti papež sam niso med zadnjo vojno javno in glasno obsodili nacistične in italijanske zločine. Razlog za to je bil ta: prizadeti bi se mogli še bolj ostro maščevati, mirna in tiha diplomacija pa bi imela več uspeha. Junaški Rožman je stalno interveniral tudi za komuniste in je papeža povprašal, ako naj javno obsodi okupatorjeve zločine in njegove čezmerne represalije. Papež mu je odsvetoval. Dopuščam, da Blažič teh stvari ni raziskoval, vendar pa bi po drugi strani moral vedeti in o tem pisati, ako je bilo nesmiselno izzivanje okupatorja po partizanih kdaj raziskano in kaznovano?

Blažič je enostavno nerazumljiv, ko govori o nesrečnem letu 1918. Vedno smo to letnico slavili kot véliki čas naše rešitve izpod Avstrije. Brez leta 1918 in še vedno pod Avstrijo nas bi danes verjetno ne bilo več kot pol milijona.

Govora je tudi o izraziti slovenski liniji pri OF. Dejstvo pa je, da so od trenutka, ko je KPJ zadobila kontrolo tudi nad Slovenijo, to je jeseni 1943, bile predane, mirno in brez debate, vse važne kompetence federaciji.

Nadaljuje s teorijo o neki možni tretji smeri med državljansko vojno, kar kaže na absolutno nepoznanje takratnih razmer. Tu se opaža, kako je nižji partizanski in partijski kader po zaslugi partije izgubil vsak pregled nad resničnim dogajanjem in dejanskimi močnostmi v letih naše tragedije.

Pisec, se zdi, želi najti opravičilo za množične pokole s tem, da naprti nasprotni strani pripravljenost za še hujše, nekontrolirane poboje svojih nasprotnikov, če bi v revoluciji zmagala. Z eno besedo, zagovarjanje zla z možnostjo drugega zla. Ban M. Natlačen je svoje najhujše nasprotnike, komuniste, izpustil iz zaporov. To je bila gesta solidarnosti, ko je bil narod v nesreči. Domobranci so obvladali od jeseni 1943 do aprila 1945 Ljubljansko provinco, del Primorske in v zadnjih mesecih vojne celo Gorenjsko. Ni bilo nobenih množičnih pokolov, čeprav smo bili sredi državljanske vojne in se je dobro vedelo, kdo podpira partizane in partijo. Dogodile so se le posamične likvidacije težko krivih terencev. O mučenjih ni bilo govora, kar je bilo pri partiji oz. partizanih pravilo, danes potrjeno po njih samih (Tone Ferenc). Človek se celo čudi, kako da ni prišlo do osebnih maščevanj v večjem številu s strani domobrancev! Črna knjiga navaja 1500 strašnih smrti, še predno je prišlo do samobrambe.

V diaspori Srbi časte pok. Draža Mihajlevića, ne naštevajo in načrtno ne nabirajo podatkov o likvidatorjih. Podrobnih seznamov o žrtvah ne se-

stavljajo. Hrvati niso aktivni pri sestavljanju seznamov o žrtvah, nabirajo pa imena in naslove likvidatorjev iz leta 1945 in celo podatke o današnjih osebah na konzulatih, OZNI in občinah, ki so ljudem krivični. Slovenci pa sistematično sestavljajo samo sezname o žrtvah revolucije.

Tako malo zahteva diaspora, da se prekine — kot pravi pisec „nadaljevanje državljanske vojne brez konca“ — in da ne bomo res vsi premaganci brez izjeme, slovenski narod v celoti: doseči konsensus, da smo v Sloveniji imeli državljansko vojno od 5. julija 1941 naprej. V tej vojni sta bili samo dve strani. Prenehati je treba z mitom OF in NOB in še posebej z obrekovanjem živih in mrtvih nasprotnikov, ko jim prilepljajo skozi dolgo dobo 40 let lažnivi pečat kolaboracije in narodne izdaje. Vse, kar mora slediti temu konsensusu, bo sledilo samo od sebe. To in samo to naj bo priprava, ko bodo Slovenci zopet soočeni z usodnimi odločitvami. Kot leta 1918 in leta 1941, bomo nedvomno prepuščeni spet sami sebi.

—o—

Oton Ambrož piše o položaju današnje diktature na Kitajskem. Prilike se tam hitro spreminjajo; po gospodarskem polomu se uvajajo reforme — pol kapitalizma, pol socializma — vse pa pod okriljem partije. Tudi to se bo podrlo, kot se vidi povsod v podobnih primerih, še posebej na Madžarskem. Zaskrbljujoče je novo zблиževanje s Sovjetsko zvezo in seveda podpora Kitajske „osvobodilnim gibanjem“ in celo Iranu z raketami. Velika sreča za demokracije je ta, da je komunizem v gospodarstvu povsem odpovedal. Rdeča Kitajska z več kot enim bilijonom ljudi izvažajo manj kot Tajvan z 18 milijoni. Na TV nam kažejo kongres partije v Pekingu. Bonci korakajo v dvorano in ploskajo sami sebi, 2000 delegatov pa sedi in uboga kot učenci prve osnovne.

—o—

Franc Kattinig, urednik Mohorjeve, objavlja pogovor s Karlom Smolletom, slovenskim poslancem na Dunaju. Smolle kaže sposobnosti dobrega parlamentarca. O Ljubljani (partizani so mu ubili očeta) se izraža previdno, toda ideološko pravilno. Pove, da ga Ljubljana pri volitvah ni podprla, vendar le med vrsticami. Zelo bister analist je Smolle in čuti, kje ga Korošci lomijo: zagovarja dialog ne samo z zastopniki uradne ideologije v Ljubljani, nego tudi z zastopniki drugačnih pogledov med Slovenci v Ameriki in drugod. Smolle očitno ni padel na limanice Ljubljani, ki straši zamejce z radikalno politično emigracijo, s katero da povezave biti ne sme!

—o—

Dušan Božič je prisoten s člankom *Slovenia esse delendam*, kjer prepričljivo odklanja jugoslovanski unitarizem. To je sekundarni problem današnjega poloma. Ko se preveč koncentriramo na ta težak problem, ostaja ob strani primarni problem komunistične diktature v Ljubljani in CK v Beogradu. Tej centralni oblasti v Beogradu so se slovenski komunisti v odločilnih fazah vedno predajali!

Ponovni velik izziv je zastavljen slovenski politični emigraciji tudi v tej številki Celovškega zvona. Doslej je bila politična emigracija prisotna

le v nepolitičnih člankih prof. C. Žebota. Premnogim drugim iz politične diaspore je bil C. Z. zaprt. Bo nam sedaj ob priliki težkih obtožb dana prilika, da povemo naše stališče in naš odgovor na zapisane očitke? Za revijo pač težka dilema, ker bi se s tem izpostavila partijskim sankcijam. Za diasporo pa se po mnogih letih čakanja in potrpežljivosti postavlja tudi vprašanje, ali naj še kupujemo in pozdravljamo revijo, v kateri smo ponovno napadeni in ponižani brez možnosti obrambe „in situ“?

ZU

Poitalijančeni priimki naših Primorcev

„Katoliški glas“ je v svoji 23. številki 1987 prinesel povzetek govora, ki ga je imel malo prej 28. maja g. R. Frandolič v Kulturnem domu v Gorici.

Ponatiskujemo te vrstice z namenom, da ponovno opozorimo vse rojake na to hudo krivico, ki jo je fašistična Italija prizadela našemu narodu in katerih težkih posledic se mogoče dovolj ne zavedamo.

Hvalabogu, obstoji zdaj možnost, da se ta škoda, ki jo je utrpelo naše narodno telo, deloma popravi. Primorci so imeli vedno sloves trdnih, v dobrem pomenu rečeno, celo zakrnjenih Slovencev. Upamo, da bodo s to začeto akcijo potrdili svoj sloves.

Istočasno in še prav posebej, pa so te vrstice namenjene kot poziv vsem primorskim emigrantom in njihovim številnim potomcem v Argentini, ki so se v letih fašističnega preganjanja morali s popačenimi priimki vseliti v to deželo, da preučijo možnosti in pota, po katerih bi njihov slovenski izvor bil tudi javno izkazan. Morda se bo našel krog oseb iz stare in tudi nove generacije, ki bi najprej zbral in objavil imena vseh naših emigrantov v italijanski verziji in v njihovi slovenski izvorni obliki. To bi bilo najprej potrebno.

Pisec teh uvodnih besed je že pred leti spoznal italijanskega priseljenca z imenom Vico; pa se je izkazalo pozneje, da je bila njegova mati Slovenka in seveda tudi oče je bil Slovenec — nekdanji Cvetko.

V istem podjetju kot Cvetko, je delal tudi neki mladenič (prvi in drugi — da tako rečem — oba z našim značajem in z našo fizionomijo), ki so ga klicali za Maranzina, pa je trdil, da je Slovenec sto po sto.

In takih primerov mora biti v Argentini na stotine.

—o—

Ponatis iz „Katoliškega glasa“:

„Ste vi Sardoč?“

„Kaj bi želeli, klicali ste me,“ sem rekel.

„Tukaj vas čaka pismo,“ pravi uradnik, „samo podpisati morate.“

„Kako naj podpišem, če sploh ne vem, za kaj gre?“

„Sami boste videli, da nimate kaj ugovarjati.“

Ko sem pismo odprl sem zvedel, da so mi priimek Sardoč spremenili v Sardo. Zame je bila to velikanska žalitev, ker mislim, da je ime za pametnega človeka izraz njegove duše. Vzel sem dekret in šel domov, a dva dni sem požiral grenko pilulo...“ (Iz knjige D. Sardoča, Tigrova sled, str. 97).

To se je dogajalo v času fašizma. Na osnovi prefektovih dekretov so sistematično spreminjali slovenske priimke v italijansko obliko, da bi bila asimilacija tudi v anagrafskem pogledu bolj popolna.

Ker smo se tega smešnega in naravnost žaljivega stanja zavedeli v Mladinski sekciji SSK, smo se na eni naših sej zmenili, da bomo nekaj koristnega storili za naše slovenske ljudi. Marsikom leži, da bi si spremenil ime iz popačene italijanske ponaredbe. Ker se postavlja s tem v ospredje tudi vprašanje globalnega zaščitnega zakona, je ta zamisel še bolj aktualna. Najboljša zaščita je samozaščita, tj. postopno uveljavljanje slovenskega jezika na vseh področjih, kjer je to mogoče.

Danes je mogoče posloveniti lastni priimek po zakoniti poti. Mogoče je torej preklicati nesramno upravno prakso, ki jo je uveljavljal fašizem v svoji totalni in načrtni raznarodovalni težnji. Brez katerih koli pomislekov in težav, razen tistih, ki so izrazito tehničnega značaja in nas obvezujejo, da vpišemo slovensko različico priimka tam, kjer je to potrebno, si lahko spremenimo ime in priimek.

Če se štejemo za narodno zavedne in enakopravne državljane, se nam to dejanje postavlja skoro kot moralni imperativ.

Naj še dodamo, da imata za to pobudo zasluge Damjan Terpin in Andrej Berdon s svojo strokovnostjo in pravnim znanjem. Pohvala gre tudi Aleksandri Kosič, ki se je potrudila za prepis na tehnični del te brošure.

“VESTNIK” je glasilo slovenskih
domobrancev in drugih rodoljubov.

ŠIRI IN PODPIRAJ GA!

BORBA ZA TRST

Za vojaško in policijsko roko KPJ, partizane, se je vedelo, da pravih vojaških in sabotažnih akcij, ki bi šla samo za tem, da bi se oslabil nemška vojaška moč skoraj ni bilo. Šlo je skoraj izključno vse iz vidika revolucije. Partizani so utrpeli ogromno izgub v borbah z domačimi nasprotniki, s strani okupatorja pa seveda tudi, toda ne v kakšnih njihovih napadalnih akcijah nego samo ob prilikah, ko se je okupator odločil za čiščenje terena.

Pred leti so Amerikanci objavili poročila njihove vojaške misije tudi iz Slovenije v zadnjih 12 mesecih druge svetovne vojne. Vsa poročila so si edina v tem, da kot vojaška akcija proti Nemcem partizani niso doprinesli nič bistvenega zavezniškemu vojaškemu naporu. Izjema bi mogla biti le sremska fronta, kjer pa srbski narod obtožuje partijo, da je žrtvovala po nepotrebnem (ni bilo kakega prodora) 30 tisoč neizurjene srbske mladine.

Komunistični veljaki so po končani revoluciji sami potrdili pravilnost gornjih trditev. Navedimo še zadnje tako potrdilo: NIN, Beograd, 12. julij 1987, Titov pogovor po zasedanju AVNOJ II jeseni 1943 s hrvaško delegacijo: „NAŠA NALOGA JE LIKVIDIRATI NOTRANJE NASPROTNIKE, ONI SO NEVARNEJŠI OD OKUPATORJA. NEMCE TOLČEJO RUSI IN JIH BODO DOTOLKLI. MI V ZADEVU NOB MOREMO NAPRAVIT SORAZMERNO MALO.“ Iz perspektive KPJ gre Titu priznanje, da je ukrepal povsem logično in to celo proti željam Sovjetov posebno Stalina, ki so svetovali zakrivati obraz revolucije, saj do vojaške zmage nad Hitlerjem.

Kot neka izjema vojaški pasivnosti proti Nemcem je veljal prodor partizanov (takrat formalno že vojska nove države) proti Trstu ob koncu vojne. Za Nemce se je vedelo, da so bili nevarni takorekoč do konca. Sedaj se je izkazalo, da tudi ta izjema vojaške pasivnosti proti Nemcem ne drži. Od 9. do 11. decembra so imeli seminar slovenski režimski in angleški zgodovinarji na Brdu pri Kranju, v bivši Titovi rezidenci. Poznani angleški poznavalec medvojnega razvoja v Jugoslaviji, Churchillov tajnik in sedaj zgodovinar Sir W. Deakin, je v svojem referatu napravil partizanski vojski slabo uslugo. Podrl je še ta zadnji mit, ko je v predavanju iznesel: „97. nemški korpus (tri divizije), ki se je nahajal med Reko in Iirsko Bistrico, se je predal partizanom konec aprila, ker je bil brez hrane in streliva.“

Kot je bilo znano, je bila to zadnja nemška vojna sila pred Trstom. Konec aprila so prav na hitro potem tudi srbske vojaške enote zapustile slovensko Istro. Pot partizanom v Trst je bila prosta, umik slovenske vojske, kot je bil načrtovan v Italijo, pa s tem preprečen.

ZU

Za samostojno Slovensko škofovsko konferenco

Društvo izdajateljev časnika 2000 je na svojem občnem zboru dne 21. 2. 1987 sprejelo naslednjo peticijo, ki jo naslavlja na Slovensko pokrajinsko škofovsko konferenco (SPŠK) v obliki odprtega pisma z namenom, da z zadevo seznaniti tudi slovensko javnost.

Že večkrat smo — tudi pismeno — izrazili mnenje, da bi bilo v obstoječih zgodovinskih danostih mogoče in potrebno ustanoviti samostojno slovensko škofovsko konferenco oziroma samostojno slovensko cerkveno pokrajino, ki bi imela vso v katoliški Cerkvi mogočo cerkvenopravno samostojnost in bi torej tudi v razmerju do vodstva katoliške Cerkve in do drugih škofovskih konferenc delovala kot samostojen subjekt.

Zdaj to misel izrekamo javno in slovenskim škofom, združenim v SPŠK, predlagamo, da se zavzemajo za pravno in stvarno uresničitev zamisli.

Slovenski narod je v političnem pomenu s svojo republiko, ki je po ustavi polnopravna država in po načelu samoodločbe naroda združena v jugoslovansko federacijo, dosegel suverenost na družbenopolitični ravni, zato je primerno, da jo doseže tudi na cerkvenem področju, saj je po tradiciji in tudi po večini še vedno katoliški narod.

To bi suverenost slovenskega naroda še dodatno okrepilo zlasti v sosedstvu, saj je za evropske narode cerkvenopravna samostojnost neodtujljivo znamenje nacionalne potrditve in suverenosti že od časov konstituiranja Evrope, se pravi od zgodnjega srednjega veka dalje.

To cerkvenopravno priznanje bi okrepilo avtoriteto in duhovno moč krščanstva znotraj narodnega občestva. Ob poudarjeni narodno-konstitutivni vlogi bi dobila Cerkev večjo moralno težo in oznanjevalno prepričljivost. Navzven pa bi samostojna slovenska cerkvena pokrajina na svojem območju izvrševala suverenost slovenskega naroda v razmerju do osrednjih cerkvenih ustanov (Vatikana), do sosednjih škofovskih konferenc z lastnim predstavništvom in do slovenskega zamejstva in zdomstva z avtoritativnejšo pastoralno skrbjo.

Če se želi krščanstvo globlje utelesiti v občestvu naroda in se tesneje povezati z njegovo kulturo, se mora obrniti nanj kot na nedeljivo celoto, kot na subjekt, ki presega politično-teritorialne opredelitve. Za naš narod je takšno spoštovanje nujno, saj smo bili v zgodovini pogosto izpostavljeni političnim interesom sosednjih držav in smo še danes ozemeljsko, kulturno in cerkvenopravno neenotni. Malo je narodov, ki bi imeli toliko etničnega ozemlja zunaj meja matične domovine in tako številno zdomstvo. Zato je ustanovitev samostojne slovenske cerkvene pokrajine, ki bi bila utemeljena na etnično-jezikovni podlagi in bi se poleg cerkvenoprav-

ne oblasti (jurisdikcije) zavedala tudi zavezujoče skrbi za vse narodno telo, za nas nujna in je naša neodtujljiva pravica.

V skladu z učenjem zadnjega cerkvenega zbora (C 23 in š), da je vsem škofom zaupana skrb za vesoljno Cerkev, se zdi zahteva po večji pravni utemeljitvi pastoralne skrbi škofov za lasten narod v celoti toliko bolj naravna in upravičena.

Ustanovitev samostojne cerkvene pokrajine na narodni in ne zgolj na državno-teritorialni podlagi ni nekaj izjemnega v zdajšnji praksi katoliške Cerkve, tudi ko gre za delne Cerkve rimskega obreda in rimskega cerkvenega prava, saj jih nekaj obstaja (npr. škotska). Za časa papeža Pavla VI. je bil Vatikan že naklonjen ustanovitvi samostojne slovenske škofovske konference.

Za postopno uveljavitev etnično-jezikovnega počela cerkvene pokrajine se zavzemamo tudi zaradi zgodovinskih izkušenj. Znano je, da je Vatikan, upoštevajoč državno-teritorialno načelo ob nacistični zasedbi Gorenjske ves ta del ljubljanske škofije izvzel izpod jurisdikcije ljubljanskega škofa in izročil jurisdikcijo krškemu (celovškemu) škofu. S tem najbrž ni nameraval priznati okupacije in podpreti razkosanja Slovenije, je pa v nekaterih utrdil prepričanje, da gre za tiho priznanje novega stanja. Urejanje cerkvenopravnih vprašanj po državnoteritorialni logiki je zavlačevalo tudi hitrejšo ureditev škofijskih meja na zahodnem delu slovenskega narodnega ozemlja po drugi svetovni vojni.

Organizacija delnih Cerkva na podlagi narodno-jezikovnega principa bi obnovila tudi duha prve Cerkve in njene juridične prakse ter bi hkrati pomenila prilagoditev Cerkve civilizacijskim zahtevam časa in ekumenskim potrebam. Takšna ureditev vesoljne Cerkve bi imela pred očmi predvsem skrb za celovito ohranitev človekovega kulturnega in družbenega okolja, kar občestvo posameznega naroda je, okolja, ki je nepogrešljivo za človekov integralni razvoj, za njegovo duhovno orientacijo v svetu in zgodovini, še posebej v današnji kibernetični civilizaciji, ki razkraja izvirno človekovo umeščenost v svet in s tem človeka razoseblja. Današnji civilizacijski položaj tudi na tem področju izziva krščanstvo in s tem Cerkev kot občestvo verujočih, da ohranja integriteto človeka prav tu, kjer je načeta.

Če je prvi korak v tej smeri katoliška Cerkev posredno že storila, ko je uvedla v bogoslužje narodni jezik, naj bi storila tudi ta drugi korak na juridično-organizacijski ravni. S tem bi svojo vesoljnost samo utrdila, saj bi se po organiziranosti delnih Cerkva in njih zbornosti močno približala ekumenskemu idealu zbornosti vesoljne Cerkve, kar bi vzpodbujalo zedinjenje vsega krščanstva. Ob tem pa bi izgubili vsakršno relevantnost tudi poskusi ustanavljanja t. i. narodnih Cerkva, kot sta na primer kitajska in vietnamska.

Želimo, da bi to načelo ureditve vesoljne Cerkve SPŠK posredovala vesoljni Cerkvi oziroma njenemu vodstvu.

Ustanovitev SPŠK razumemo kot začetek urejanja cerkvenopravne

samostojnosti naše Cerkve, se pravi kot začetek uresničitve zgodovinskega prizadevanja našega naroda po celoviti suverenosti tudi na cerkvenem področju. To prizadevanje je kazal že karantanski dvor s postavitvijo karantanskega pokrajinskega škofa pri Gospe Sveti in pozneje Kocljevo delo za uveljavitev samostojne panonske metropolije. V srednjem veku so Celjski knezi skušali ohraniti in okrepiti samostojnost Oglejskega patriarhata in gledali v njem cerkvenopravni temelj svoje državnosti. Šele avstroogrski državni okvir pa nam je v skladu s svojim državnim in cerkvenopravnim redom tik pred svojim koncem omogočil minimalno cerkvenopravno avtonomijo z ustanovitvijo goriške nadškofije, ki je imela jurisdikcijo skoraj nad vsem slovenskim etničnim ozemljem, čeprav ni nastala zato, da bi zedinila in utrdila etnično-kulturni subjekt, marveč koristila avstro-ogrski državni politiki.

Gledano zgodovinsko, je slovenski narod obstal zaradi izjemne notranje kulturne moči in vere in je tudi v Cerkvi vztrajal iz pristno religioznih motivov, a ni bil nikoli deležen posebnega priznanja v središču katoliške Cerkve. To je vsekakor zgodovinska krivica, zapisana v podzavest slovenskega človeka. Zato je zahteva po samostojni slovenski cerkveni pokrajini na temelju etnično-jezikovne identitete upravičena, Vatikanu pa daje priložnost, da zgodovinske krivice popravi.

Ko pozivamo slovenske škofe, naj iz narodnih razlogov in zaradi utrditve krščanstva v narodnem občestvu store vse potrebno za ustanovitev samostojne slovenske cerkvene pokrajine s polno cerkvenopravno veljavo, izražamo obenem željo, naj se ustanovijo tudi predvidene in pastoralno potrebne nove škofije.

(ponatis iz revije „Tretji dan“)

SLOVENSKA ZASTAVA, zlato obrobljena, v pravih tonih modre in rdeče barve, s kovinskimi snovmi izdelana, ki služi kot prilepek na odbojniku ali zunanji strani avtomobilske karoserije, je zopet na razpolago.

Cena posamičnih je 2 kanadska dolarja, za 10 dolarjev jih dobite sedem, od 50 navzgor pa stane vsaka po 1 kanadski dolar.

Naroča se na naslov: dr. Peter Urbanc,
1 Daleberry Place
Don Millas Ont. M3B 2A5, Tel. 416-447 4332, Kan.

FRANKLIN D. ROOSEVELT V LETU PRED SVOJO SMRTJO

Jim Bishop je stvarno in dobro opisal zadnje leto življenja ameriškega predsednika Franklina D. Roosevelta, ki je umrl tik pred koncem druge svetovne vojne. To je bilo zadnje leto vojne, tako usodno za politični razvoj v svetu, posebno še za vso vzhodno Evropo. Ta Bishopov zapis je izšel v newyorškem Newsweeku iz leta 1974.

2. oktobra 1944 se je radijska postaja varšavskih upornikov zadnjičkrat oglasila. Armada Krajova, ki je dvignila nad 200.000 borcev v upor proti nemški vojski, je šla svojemu zatonu nasproti. Sovjetska armada, že pred vrati Varšave, je zaustavila svoje prodiranje in dala s tem Nemcem namig, da so neovirano uničili izbruh te poljske podtalne demokratične vojske. Stalina pa je v svoji zadnji oddaji govornik proglasil za izdajalca.

Decembra 1944 je Churchill izjavil v parlamentu: „Z velikim veseljem sem sprejel na znanje od Stalina v Teheranu zagotovilo, da je on odločen ustvariti močno, združeno in neodvisno Poljsko, ki naj bo ena vodilnih sil v Evropi. Prepričan sem, da izraža ta odločitev osnovno politiko Sovjetske zveze.“ Sledi komentar pisca, rekoč: „Težko, da ne bi zadnji član parlamenta razumel, da je bila to cinična Churchillova in Rooseveltova predaja Poljske krogu satelitov Sovjetske zveze.“

1. januarja 1945 sporoči Franklin Roosevelt Stalinu željo Severne Amerike, da Sovjetska zveza ne prizna (satelitske) vlade Lublinskih Poljakov, nakar mu je Stalin odgovoril, da je bila ta vlada priznana za legalno predstavnico Poljske s strani Sovjetske zveze že 27. decembra 1944 (to je, štiri dni prej). Na pritisk zahodnih zaveznikov je Lublin sprejel medse štiri člane iz londonske poljske vlade. Churchill je bil silno prizadet zaradi tega poljskega poloma, saj se je zavedal, da je Anglija zaradi Poljske napovedala Nemčiji vojno. Sedaj pa je Poljska stopila pod absolutni vpliv drugega partnerja. 16 višjih funkcionarjev londonske poljske vlade je v začetku leta 1945 odpotovalo v Moskvo, da bi se tam vključili v delo novopostavljene lublinske vlade, pa je kmalu zatem, kljub zagotovitvi zunanjega ministra Molotova, izginila vsaka sled za njimi. Zadnji udarec je dobila svobodna Poljska v Jalti. Churchill in Roosevelt sta priznala Lublinsko vlado z željo, (brez vsake obveze), da se izvedejo splošna svobodne volitve v poljski parlament.

Roosevelt je vedoma in zavestno žrtvoval Poljsko in jo dal kot koncesijo Sovjetski zvezi, ki naj bi kot protiuslugo priglasila svoj vstop v Združene narode, ki jih je Roosevelt snoval, in napovedala tudi vojno Japonski. Za časa Jalte je bila Japonska že silno oslABLJENA in to še pred napadom z atomsko bombo, s katero je Roosevelt že lahko računal. Na mnoge intervencije vplivnih ljudi v prid svobodne Poljske je Roosevelt odgovarjal z vprašanjem: Ali naj grem zaradi Poljske v vojno s Sovjetsko zvezo?

OLD Dejavniki, ki so doprinesli k političnemu porazu zaveznikov v novi Evropi so bili med drugimi tile:

Ameriški vojaški krogi so vedno zagovarjali prodor v zasedeno Evropo iz Anglije. Za invazijo preko Italije ali Balkana se jim je zdelo, da bi vzelo preveč časa.

Ameriški zunanji minister Edward Stettinius je bil sicer človek krasnega nastopa žal pa brez globljega poznanja evropskih razmer in premalo močna osebnost, da bi vodil Roosevelta, ki je bil zdravstveno že zelo onemogel. Zadnjih dvanajst mesecev je Roosevelt samo enkrat uporabil nožno protezo (kot je znano, je imel otroško paralizo), drugače pa se je gibal samo na vozičku.

Eisenhower, kot je splošno znano, ni imel političnega smisla; zanj je bil Berlin samo geografski pojem. Ko je imel možnost zasesti dober del Nemčije z Berlinom vred, je raje vrgel svoje armade na jug proti Bavarski. Ameriški podpredsednik Harry Truman je bil kljub hudi Rooseveltovi bolezni povsem porinjen ob stran, tako da ni bil v ničemer na tekočem, kar se je tikalo zunanje politike, še najmanj pa obveščen o kočljivih kompromisih s Churchillom in, seveda, s Stalinom. Kar najbolj zgovorno pokaže na absolutno pomanjkanje državniške odgovornosti Franklina Roosevelta v tej zadnji etapi njegovega življenja, so tajne klavzule v jaltski pogodbi. Roosevelt jih je enostavno zaklenil v neko majhno skrinjo v Beli hiši, tako da nihče drug ni vedel, kje se nahajajo. Po Rooseveltovi smrti se je moral Truman obrniti na Angleže, da so mu odkrili pogodbene podrobnosti. Mali „safe“ s tako važnim dokumentom so našli šele nekaj mesecev kasneje.

Zanimiva je osebna nota o Rooseveltu: vse od leta 1918 naprej je Franklin Roosevelt imel intimno ljubezensko povezavo zunaj svojega zakona. Njegova žena je za to zvedela in od tedaj ni več imela zakonskega življenja z njim. Imela sta ločene sobe. Kadar je Roosevelt odhajal na počitnice v Hydepark, je vlak vedno obstajal za šest ali več ur nekje na progi, da je predsednik lahko obiskoval svojo znanko. Ta je bila tudi prisotna v trenutku, ko je Roosevelta zadela možganska kap (v aprilu 1945), medtem ko je njegova žena Eleonora Roosevelt bila v Washingtonu.

ZU

S puško nad Mater božjo

Marija se prikazuje tudi v Sovjetski zvezi! Od 19. aprila letos prihaja na tisoče sovjetskih državljanov — vernikov v majhno ukrajinsko vas Gruševo, kjer se je neki mladi kmetici prikazala sama Bogorodica!

O tem je pisal „Bilten krščanske občine“ v SZ v svoji prvi letošnji številki. Po dogodkih 19. aprila jih je vedno več, ki hočejo tudi sami videti Marijo na strehi neke zapuščene kapelice v Gruševu. Novica se je kot veter razširila po vsej ukrajini, je zapisano v biltenu. Ker pa Gruševo nima dovolj postelj, da bi prenočilo vse romarje, ki prihajajo v vas, se je začelo neorganizirano kampiranje po travnikih okoli vasi.

Odkar je Gruševo postalo romarski kraj, so ga začeli nadzorovati miličniki in agenti KGB. Tako vsaj piše cerkveno glasilo. Miličniki so najprej zasegli košare, v katere so romarji metali svoje prispevke za kapelo in za tiste, ki jo oskrbujejo. Oblasti so po tej poti zaplenile 14.000 rubljev, kar je po uradnem sovjetskem tečaju okoli 21.000 do'arjev.

„Bilten krščanske občine“ je objavil tudi izjavo kmetice o tem, kaj se je po prvem prikazovanju v kapeli zgodilo v Gruševu: „Prišle so oblasti in z deskami zabile okna na kapeli, okoli pa so postavile barikade. Vendar, Marija se je še kar naprej prikazovala! Na Vnebohod se je slika device Marije premikala. Z otrokom v naročju je plava'a navzgor. V začetku junija je že dosegla oblake, vendar jo je bilo še vedno dobro videti.“

Oglasil se je tudi neki pravoslavni duhovnik: „Ko so tedaj kapelo blokirali in zabili okna, je hotel neki vojak ustreliti proti oknu, v katerem se je zrcali' lik matere božje. Tisti trenutek, ko je pritisnil na petelina, je vojak padel mrtev po tleh.“

Starejši prebivalci te ukrajinske vasi se spominjajo, da se je devica Marija že prej prikazovala v Gruševu. adnjič so takšen „čudež“ opazovali sredi leta 1939!

(Iz „Nedelje“ od 6. 9. 1987)

Cena te številke na 32 straneh je za Argentino A 3.-. Letna naročnina je 15 USA dol. po navadni in 18 USA dol. po letalski pošti ali pa odgovarjajoča cena v drugi valuti.

Correo Argentino Suc. 7 (B) y S. Justo (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5811 <hr/> TARIFA REDUCIDA Concesión N° 691	Propiedad Intelectual No. 71093 - 8-1987 R. Falcón 4158, 1407, Bs. As.
---	---	---